

PENTRU LINIȘTEA ȘI DEMNITATEA NOASTRĂ

Eminența Sa a fost primit de președintele Ion Iliescu

DI Șef Rabin dr. Moses Rosen a fost primit în audiență, în ziua de 17 decembrie 1992, de către președintele României, dl Ion Iliescu, cărui i-a spus din nou problema creșterii agitației antisemite, care răspîndește calomnii, amenințări și insulte la adresa populației evreiești.

DI Șef Rabin a înmănat președintelui României un anteproiect de lege pe baza căreia să fie pedepsite penal, fără echi-voc, propaganda xenofobă, care incită la ură între rase, etnii sau confesiuni.

Inițierea unei astfel de legi a fost propusă de dl Șef Rabin în urma faptului că plîngerea, din mai 1991, a Federației Comunităților Evreiești către Procurorul

General, a fost respinsă în iunie 1992, sub pretextul că n-ar exista lege care să pedepsească astfel de infracțiuni.

Aceasta, în pofida faptului că există art. 317 din Codul Penal, care pedepsește cu închisoare între trei luni și doi ani pe cei care ațită la ură între etnii, culte sau rase.

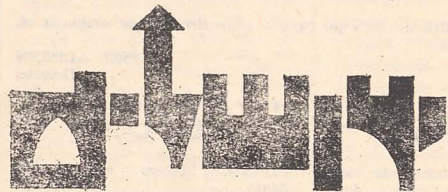
În fața acestei situații, la invitația dlui Șef Rabin, reprezentanții mai multor partide politice (Național Țărănesc Creștin și Democrat, Republican, Social Democrat Tradițional, Ecologist, Social Democrat Român, Noul Partid Liberal, Partidul Alianței Civice, precum și

(Continuare în p. 7)

Ministrul de externe al Israelului, Shimon Peres, cere interzicerea grupărilor fasciste, antisemite

Agenciile internaționale de presă aduc știrea unei declarații făcute de către dl Shimon Peres, ministrul de externe al Israelului, prin care d-sa dă alarma asupra pericolului general pe care îl prezintă resuscitarea antisemitismului, a xeno-

fobiei, a urii de rasă și interconfesionale. Reamintind omenirii catastrofa pe care a adus-o blestema ideologiei fasciste, dl Peres a cerut interzicerea acestor focare de primejdii pentru pacea lumii și pentru buna conviețuire între oameni.

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

Imnul rămășițelor

Seară de seară, după aprinderea lumina- nărelor Menorei de Hanuka, întindem un cîntec unic în felul său. Nu e un marș militar menit să evocă o victorie pe cîmpul de luptă (Macabei l-au învins și izgonit din țară pe Antiohus). Nu răsună accente triumfale care să preamă- rească forța, ci dimpotrivă. Nu sabia e simbolul, ci candelă cu ulei.

E un cîntec dedicat... rămășițelor. Ră- mășițelor de ulei.

El, dușmanul, indiferent ce nume a împrumutat, indiferent ce mască și-a pus, voia un singur lucru: exterminarea. Toți să piară! Nici unul să nu rămînă! În limbajul veacului XX, aceasta se numește ENDLOSUNG — Soluție finală.

De aceea, întreaga lui strădanie a fost să stingă întreaga Menoră. Știa foarte bine că altfel în zadar sînt toate cele ce întreprinde.

Iar noi? Noi am învățat de la pîn- tele Iacov o strategie care ne-a călăuzit de-a lungul mileniilor. El, în ajunul con- fruntării cu premergătorul lui Antiohus — atunci premergătorul se numea Esav —, își împarte tabăra în două părți.

„De va veni Esav împotriva uneia din tabere și o va lovi, atunci tabăra rămă- șițelor va constitui salvarea” (Genesis, 32, 9).

Așa s-a întîmplat în istoria noastră. Esav-Nebucadnețar distruge Ierusalimul în anul 586 î.e.a. Înainte ca flăcările să fi mistuit Templul, în Babilon se și răs- pindea cuvîntul Torei.

Antiohus repetă încercarea lui Nebu- cadnețar, însă la Alexandria, Philon Alexandrinul difuzează, la rîndul său, ideile mărețe ale Torei. Tiranul vrea „să facă să fie uitată Tora”. Aceasta se poa- te întîmpla numai dacă toate uleiurile vor fi pingărite, dacă nu va rămîne nici un evreu. Rămășițele se află, însă, din- colo de bătaia armelor sale și iată-l pe monarhul elen pierzînd partida.

Și Titus? Nu pătește la fel? Degeaba înfige sabia în Sulul Torei (anul 70 e.a.), în zadar înlăntuie sclavi și arde orașe. La Șura, la Pumbedita și la Nehardeia, academiile cu mii de învățăci, urmașii celor de la Iavne, rămășițele de ulei, cîș- tiță bălăia împotriva imperatorului.

Loviți în Babilon, ei au găsit rămășițe adăpostite în Spania, unde, veacuri de-a rîndul, strălucesc aștri ai iudaismului (Maimonide, Ibn Gabirol, Chasdaî Ibn Șapur etc.).

Iar izgonirea din Spania? Torquemada-Esav repetă încercarea și suferă ace- lași eșec. În anul 1992, s-a împlinit o jumătate de mileniu de la decretul lui Ferdinand și al Isabelei de Castilia. Au- todafeuri erau organizate pe străzile Ma- dridului, Inchiziția „mîntuia” sufletele evreiești prin ardere pe rug. Au reușit oare să stingă întreaga Menoră? În su- dul Franței și în Germania în Polonia și în Ucraina, ieșit-vot-scoli, cu mii și mii de învățăci, aprind Menora; chiar dacă

Hmelnițki săvîrșește măcelurile din anul 5408 (1648), chiar dacă străzi întregi evre- iești sînt iar trecute prin foc și sabie, treptat, treptat, iudaismul și găsește re- fugiu în Occident și dincolo de Ocean.

Cînd Hitler arde milioane de evrei în crematorii, Menora arde cu strălucire în Statele Unite (există acolo șase milioane de evrei, mii de școli și sinagogi, acade- mii, ieșit-vot, edituri etc.) și în Israel.

„N-a apucat să apună soarele lui Moșe înainte ca soarele lui Iehosua să răsară”.

(Continuare în p. 5)

ROSTUL AFECTIVITĂȚII

Eșecul utopiilor totalitare, în urma că- ruia neîncrederea în idealuri a crescut vertiginos — pe de o parte — și specta- culoasele succese ale invențiilor tehnico- științifice — pe de alta — au sporit pri- mejdios distanța dintre afectivitate și ra- țiuine, dintre sensibilitate și intelect, din- tre morală și știință. Tehnica și știința se dezvoltă independent de nevoile oa- menilor, iar afectivitatea ignoră orice ideal în stare s-o strunească. Ultimul veac al mileniului nostru este plin de războaie interetnice, naționale și tribale, iar industria, bombardînd omenirea cu imagini, fabrică nevoi superflue pentru produse inutile, poluînd, din ce în ce mai periculos, mediul înconjurător. Așă- dar, pe de o parte, o afectivitate dezlân- țuită în tot felul de violențe, iar, pe de

alta, o rațiune mereu mai retrasă într-o știință indiferentă față de valorile reale ale omului. De aici, o artă preocupată să izbzească doar simțurile și o știință care consumă mai multă energie pentru ca să cunoască structura rocilor de pe celelalte planete decît să descopere cauzele bo- lilor de pe pămînt. Așa au apărut pictu- ra petelor, muzica zgomotoare, urletele în locul melodiilor, dansurile epileptice și amoralitatea invențiilor tehnico-știin- țifice.

Criza culturii contemporane este, mai presus de toate, *spirituală* și ea nu poate fi depășită decît prin restabilirea legătū- rii intime dintre afectivitate și rațiune.

Necesitatea unității dintre afectivitate și rațiune decurge din faptul că lumea nu poate să aibă altă valoare decît aceea pe care omul este în stare să i-o dea. Lu- mea n-a fost făcută pentru om; numai omul o poate face pentru el. Heliocentris- mul a înlăturat geocentrismul și nicide- cum antropocentrismul. Chiar și Biblia spune că Dumnezeu a creat omul în a șasea zi, pentru ca tot ce a făurit în pri- mele cinci zile să capete un înțeles, un sens, o valoare. Numindu-le, omul a scos lucrurile din anonimatul existenței lor și a început să le dea un rost ome- nesc. Afectivitate au și necuvîntătoarele, însă, prin vorbire, afectivitatea umană este pusă în contact cu rațiunea care o modelează.

„Gîndirea umană inaugurează o nouă lume de bucurii și de dureri” — scria Max Scheler, criticînd „ignorarea esențial pozitivistă a intimei unități care leagă în experiență valoarea obiectului și actele emoționale”.

Aprecieriile lumii din punctul de vede- re al omului este mișcată de afectivitate. Afectivitatea are un rol hotărîtor în va- lorificarea lucrurilor. Dar, fără interven- ția rațiunii, afectivitatea rămîne o stare sufletească incapabilă să ajungă la o judecată de valoare în stare să împiedice uzurparea scopurilor de către mijloace și să pună lumea în slujba omului.

„Sentimentele stîrnite de un obiect se atasează, în mod firesc, de intermediarele prin care acest obiect poate fi obținut sau realizat, atît de strîns, încît scopul ur- mărit este puțin cîte puțin pierdut din vedere, în vreme ce mijloacele care per- mit atingerea lui devin ele însele scopu- rile dorințelor noastre. Zgîrcitul, de pildă, începe prin a iubi banii pentru bunăsta- rea, siguranța sau independența pe care i-o asigură, dar puțin cîte puțin ajunge să-i iubească pentru ei înșiși, pînă la a se lipsi de bunăstare pentru care îi căuta”.

Mijloacele sînt prezente, scopurile sînt proiectate în viitor; mijloacele sînt rea- le, scopurile sînt doar posibile. Afectivi- tatea este mult mai legată de mijloace decît de scopuri: durerea, plăcerea, bu- curia sînt mult mai intense decît regre- tul, speranța, nostalgia. Cu cît scopurile sînt mai îndepărtate, cu atît mai mare este atașamentul față de mijloace. În is-

HENRI WALD

(Continuare în p. 6)

SĂRBĂTOAREA DE HANUCA
ÎN BUCURIE ȘI FERICIRE!

MAIA MORGENSTERN

laureată a Festivalului Internațional al Filmului de la Geneva

Timp de o săptămână, înainte și după Festivalul Internațional al Filmului de la Geneva, Maia Morgenstern i-a entuziasmat pe criticii de specialitate ai ziarelor elvețiene.

Ziarul „La Suisse” a dat-o favorită pentru premiul de interpretare feminină în „Le Chêne” — „Stejarul”, titlul francez al filmului „Balanta” regizat de Lucian Pintilie — încă din prima zi, iar ziarul „Le Courrier” observa, după decernarea premiilor: „Maia Morgenstern i-a cucerit pe membrii juriului”.

La prima scară a reprezentării filmului, Maia era vizibil emoționată de sala arhiplină și de ovații. „Sint bucuroasă pentru România și pentru regiulor Lucian Pintilie”, a spus Maia, la încheierea vizionării. Dar lăncșorul cu Maghen David, pe care-l purta în acele momente, dovedea că nici originea ei etnică nu-i era indiferentă... Iar în interviul acordat prestigiosului cotidian „Journal de Genève”, tinăra artistă n-a ezitat să relateze că a jucat în idiş la Teatrul Evreiesc din București, înainte de a urca pe scena Teatrului Național.

Modestă, mândră de țara pe care o reprezintă și de originea ei. Bravo, Maia!

IOSEF ALPERN
Geneva

MAIA — EVREICA

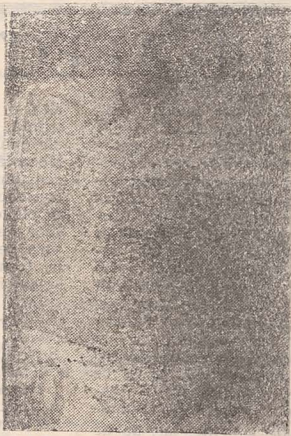
„Maia Morgenstern este speranța noastră” — scrie „Journal de Genève”.

Maia a adus laurii succesului artei sale dramatice în serviciul României, patria ei dragă, în care s-au născut ea, părinții și strămoșii ei. Presa mondială o elogiăză și îi dedică articole de admirație.

Maia nu uită însă să declare, în interviurile sale, că și-a făcut debutul la Teatrul Evreiesc din București, că se mîndrește cu apartenența ei la poporul evreu și, de aceea, copilul ei învață, de cîțiva ani încoace, slova evreiască la Talmud Toră. Iar de Purim, de fiecare Purim, Maia vine de la Teatrul Național la sala din str. Popa Soare, pentru ca să se afle între frații și surorile sale, să le cînte cîntece evreiești.

Intr-o fotografie apărută în „Journal de Genève”, în dreptul inimii ei se află „Maghen David” — „Steaua lui David”, Steaua speranței în Sion, în Ie-

rusalim. Sintem mindri de Maia.

■ MAIA MORGENSTERN
în filmul premiat la Geneva

Centenar HERZ GROSSBARD

Dacă la 100 de ani reușești să arăți ca Herz Grossbard — zvelt, sprinten, energic, cu vederea clară, fără ochelari, avid de a ști tot ce e nou, în permanență dornic de prietenii capabil de a mai apărea pe scenă — atunci cu adevărat merită să ajungi la 100 de ani.

Așa am gândit, cînd, nu de mult am sărbătorit, într-o casă particulară, a suta zi de naștere a marelui artist care este Herz Grossbard.

În perioada dintre cele două războaie mondiale, Herz Grossbard a creat genul literar pe care l-a numit *Wort-Konzert* — un concert al cuvintului. Mi-l amintesc, din anul 1938, pe modesta scenă a școlii Bierpalast din Siret-Bucovina. Numai palat nu era Bierpalast; o sală sumbră, neglijată, în care pătrundea ploaia printre țiglele roșii ale unei clădiri în ruină. O rază de lumină îl urmărea pe artist, care, singur pe scenă, recita fragmente din noua literatură idiş. Bunăoară din fabulele lui Eliezer Steinberg, recita dialogul dintre cuțitul de tăiat vite și fierăstrău. Și unul și altul știau să taie: cuțitul de tăiat vite știa să taie gituri; fierăstrăul — scînduri din care se făc case. În gura lui Grossbard, fabula devenea o capodoperă, pe drept cuvînt *Wort-Konzert*. Căci vocea lui Grossbard, plină de modulații, de urcături și de coborîșuri, trecînd de la emfază la ironie, îl lăsa impresia că ascuții o orchestră simfonică. Publicul, captivat, urmărea cu răsufierea tăiată spectacolele în care Grossbard executa toate rolurile. El cutreiera așezările evreiești din Europa răsăriteană, inclusiv cele din țara lui Goldfaden, Manger, Steinberg, figuri ale culturii noastre pe care el le adora și le cultiva.

Grossbard n-a fost singurul în acest gen. Pe atunci România era colindată și de Iosef Kamen, de la trupa teatrală din Vilna (die Wilnertruppe). Kamen a fost tatăl marii actrițe contemporane Lya Koenig (azi la Habima). Și mai apăreau pe scenă Iehuda Ehrenkrantz, Leib Levin (din Gura Humor-

lui). Nimeni nu-l întrecea însă pe Herz Grossbard.

A venit apoi războiul. Grossbard reușește să se refugieze în America. De acolo el urmărește marea tragedie a Holocaustului; află cum milioane de evrei, printre care spectatorii săi fideli, sint arși în cuptoarele de la Auschwitz și Treblinka.

La adînci bătrîneți, ajunge în Israel. Și acum, la 100 de ani, el mai apare din cînd în cînd pe scenele noastre, încîntîndu-l pe tinerii săi spectatori de altădată, azi bunici cu părul alb.

Îi e greu lui Grossbard. Toată familia i s-a prăpădit. Azi e singur în apartamentul său din Holon, face singur cîșnița, gătește, gospodărește. L-am rugat pe primarul Holonului să

aibă grijă de acest ilustru cetățean al orașului. La Tel Aviv îi vom face o recepție.

Cînd, la sărbătorire, i-am urât, după tradiție, „Pină la 120 de ani”, el a replicat rîzînd: „Ce? Și tu îmi ești dușman?”

Cînd vezi cum se poate menține un om care avea cîinci ani cînd Theodor Herzl a întîrînit primul Congres Sionist de la Basel, un om care în tinerețe sa călătorea cu birja și care vorbește despre Kaiser Franz Iosef, Max Reinhardt, Nahum Sokolov ca despre contemporani sau prieteni de-al săi, un om care a trăit secolul cel mai interesant, cel mai furtunos, cel mai tragic, înțelegi pe deplin ce se cheamă istorie.

YITZHAK ARTZI

BORIS MARIAN MEHR

EXIL

Se spune că exil înseamnă noapte, noi către mieznoapte am plecat, urmași ai Templului distrus, păstrînd doar Cartea, urmași ai Templului distrus de-un inenort.

Si oare numai noapte-a fost exilul? A fost și noapte, dar a fost și zi, au fost și cruciate, închizitii, pomouri, dar și vrea de a fi. Sint cartile-nțeleptilor, de suflet și luminările aprinse de Șabat și ochii de cont primind lumina strălucitoare Cuvînt ce ni s-a dat. Si este dansul înțeleptului cu Cartea și bucuria și credința-n El, iar dacă unii vor s-aducă noaptea, avem o Carte și avem un Israel.

Ascultat și observat

Ca ambasador al limbii germane și al culturii iudeo-austriece, cunoscutul scriitor Florian Kalbeck a călătorit prin S.U.A. și Israel. În Statele Unite, Kalbeck a citit, în primul rînd în fața germaniștilor și a studenților în limba germană, din propriile lucrări. Ecoul textelor lui Kalbeck, care se disting printr-un delicat simț al limbii, a fost mare: scriitorul relatează că, „după lecturi, noi am discutat adesea chiar foarte mult”.

În Israel, Kalbeck s-a văzut confruntat cu un alt gen de public decît cel din S.U.A. Și aici mulți studenți au urmărit conferințele sale, dar printre auditori s-au aflat și mulți imigranți care aveau germana ca limbă maternă și pe care textele lui Kalbeck i-au fascinat în egală măsură prin stil și conținut,

căci el relatează despre o perioadă a istoriei pe care mulți ascultători o trăiseră ei înșiși.

Romanul „Casa surorilor Linsky” evocă perioada dinaintea și din timpul catastrofei evreimii europene, căreia Kalbeck i-a supraviețuit în exil. Romanul a avut un mare răsunet și în S.U.A. „Printre altele, am scris cartea pentru a nu deveni indiferent, pentru a rămîne cu insumi treaz”, spune scriitorul. Cu umor amar, cu mare capacitate de transpunere și cu o jale potolită, Florian Kalbeck descrie în carte destine zguduitoare, parte din propriile experiențe, din cele trăite de el. Kalbeck vorbește azi de o „groază tirzie” față de Holocaust, care l-a îndemnat să scrie romanul.

KOL ISRAEL ÎN LIMBA ROMÂNĂ

De la 1 noiembrie, emisiunea în limba română de la orele 19,25 pînă la orele 19,45 este emisă pe următoarele lungimi de unde scurte:

40,19 metri sau 7 465 KHZ.
17,07 metri sau 17 575 KHZ.
25,86 metri sau 11 603 KHZ.
31,80 metri sau 9 435 KHZ.

Emisiunea internă în limba română de la orele 20,30 pînă la 20,45 poate fi recepționată și pe următoarele lungimi de unde scurte:

40,19 metri sau 7 465 KHZ.
17,07 metri sau 17 575 KHZ.
25,89 metri sau 11 587 KHZ.
și
25,70 metri sau 11 675 KHZ.

PREMIU

Un artist născut la New York (Brooklyn), Frederik Harris, actualmente președintele Centrului Comunitar Evreiesc din Tokyo, este primul evreu cîștigător al prestigiosului premiu japonez „Mombudanjin-she” pentru rezultate deosebite pe tărîmul artei tradiționale japoneze.

Frederik Harris (în vîrstă de 60 de ani) a afirmat că premierea sa reprezintă o „mîndră și apreciere din partea comunită-

ții japoneze”. El este singurul membru nejaponez al lui „Sui-boku-Kai”, asociație de onoare a artiștilor care folosesc sumi-e (cerneală neagră), metodă a artei tradiționale japoneze.

Harris a declarat că Centrul Comunitar Evreiesc este focarul vieții evreiești din Tokyo, punîndu-se la dispoziția celor 70 de familii evreiești de acolo, a turistilor evrei și a celor aflați în tranzit. Centrul găzduiește o sinagogă, o mikva, o piscină, săli de lectură etc.

Să ne împotrivim răului la timpul oportun

EXPOZITIA DESCHISĂ LA MUZEUL EVREIESC DIN FRANKFURT: DESENELE COPILOR DE LA THERESIENSTADT

Muzeul evreiesc din Frankfurt a organizat o expoziție cu desene ale copiilor din lagărul Terezin — Theresienstadt, realizate sub îndrumarea lui Friedl-Dicker Brandeis pe locurile atîtor crime și suferințe.

Friedl-Dicker Brandeis a fost o personalitate artistică de înaltă clasă, marcată de pedagogia stilului Bauhaus. Ca elevă a pedagogului reformator Johannes Itten, l-a urmat pe acesta, în 1919, de la Viena în Casa Bauhaus, din Weimar. Ulterior a organizat, cu un coleg de studii, ateliere de arhitectură și a dat lecții de desen și pictură. A trăit împreună cu soțul ei, Pavel Brandeis, la Praga. Pentru a scăpa de prigoana nazistilor împotriva populației evreiești, familia s-a mutat într-un orașel din Boemia. De acolo au fost deportați, în 1942, la Theresienstadt. Friedl-Dicker Brandeis a murit în 1944, la Auschwitz.

Înainte de deportare artistă și-a dăruit toate tablourile unor prieteni. O parte dintre lucrări au fost păstrate și au putut fi vizionate acum, în expoziție. În catalogul acesteia sint reproduse cuvintele lui Friedl-Dicker Brandeis din care aflăm că a făcut parte dintre oamenii care, în cele mai grele condiții de lagăr, și-au păstrat demnitatea umană și au fost în stare să transmită atitudinea lor personală și al-

tora, înainte de toate copiilor din Theresienstadt. La baza organizării cursului de desen tînu aici, se afla strădania ei de a insufla copiilor, despărțiți de părinții lor și aduși în lagăr, curajul de a trăi. Cursul trebuia să se desfășoare în secret, materialele necesare putînd fi procurate de ea cu mare greutate. Prin desen, ea a deschis copiilor posibilitatea de a se confrunta cu opresiunea.

După eliberare, fostul conducător al organizației tineretului din Theresienstadt a predat Muzeului evreiesc din Praga un geamantan cu 4 000 de desene executate de copii; 130 dintre ele au putut fi văzute acum la Frankfurt, fiind oferite cu titlu de împrumut. Sint desene în peniță, în tuș sau în culori, precum și colaje executate de copii din lagăr, în vîrstă de la zece la patruzeci de ani. Ei au pictat și desenat adăposturile lor, aspecte de la masa de Seder, de la cursul de desen, de la munca prestată de adulți sub supravegherea paznicilor, aspecte de la înmormîntări. Dar și visurile și nostalgile, lor le-au schițat copii pe hîrtie: flori, păduri, peisaje pitorești, un vinzător de înghețată, un ultim fluturas. Poze triste ale copiilor veșnic flămînz, care cunoșteau frica zilei de mîine și frica morții. Friedl-Dicker Brandeis reușe ca, în mizeria ce domnea

în Theresienstadt, să aducă îndemnul spre activitate creativă, speranța în sufletul copiilor.

Dna Linda Reisch, consilier municipal, a subliniat, în alocațiunea rostită cu prîlîjul deschiderii expoziției, tozmai acest mesaj al trezirii speranței. Trebuie să ne întrebăm, a spus ea, cum — în pofida unor condiții inumane — au putut să „pară astfel de desene, care ogîndeau viața de toate zilele de la Theresienstadt. Din 1941 pînă în 1945, au fost internați acolo 140 000 de oameni și mulți au murit de foame și boli, înaintea deportării lor mai departe, spre Est. Cei 17 000 de supraviețuitori au fost salvați, în ultimă instanță, numai printr-o șanșă. Ea a caracterizat drept de admirat faptul că mulți au mai avut puterea de a relata despre întîmplările lor din lagăr. „Nici nu putem admite” — a subliniat vorbitoarea — atrocitățile naziste și nici nu le putem înțelege”.

Trude Simonsohn, președinta Consiliului Comunal al Comunității Evreiești din Frankfurt, deportată ea însăși timp de doi ani în lagărul de la Theresienstadt, înainte de a fi trimisă la Auschwitz, unde a putut supraviețui datorită unui ferit concurs de împrejurări, a considerat că aici s-a adus mai aproape un fragment de istorie „pentru toți cei ce vor să afle”.

SOPHIE REMMLINGER

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

EVREI ÎN CUBA

În sinagoga „Adath Israel de Cuba”, din Havana, se oficiază zilnic rugăciunile de Șahrit, Minha și Maariv. În același loc se află și Hevra Kadiša. Într-un sinagoga este amplasată în centru, serviciul divin este perturbat de niste zgomote mai puțin potrivite: muzică, samba și discuții între vecini, purtate de la balcoane, situate față în față.

De îndată ce rugăciunea ia sfârșit, starea de spirit a puiilor enoriași adunați în sinagoga se schimbă. Încep discuții, căci oamenii au să-și povestească multe.

O DATA PE SAPTAMINA
O RAȚIE DE CARNE

Hazanul Luiz Chanivecky mă întreabă dacă doresc să-l însoțesc la măcelăria cașer. Drumul ne poartă din nou pe străzi și ulițe, prin fața unor palate și vile somptuoase, datînd în perioada colonială sau din cea prerevoluționară. Ruinarea lor definitivă pare să fie doar o problemă de timp. Pe fațadele decolorate și coșcovițe sînt zugrăvite sloganuri ale Partidului Comunist: „Socialismo o muerte”, („Socialism sau moarte”).

Măcelăria este deschisă în fiecare zi de marți; carnea este raționalizată și anume, de trei ori cite 300 de grame de persoană pe lună; este exact aceeași rație care revine tuturor cubanezilor.

Luiz mă invită la el acasă, unde se află și soția sa — Rosita. Ei locuiesc împreună cu fiul, nora și un nepot, într-o locuință de trei camere. Luiz este compozitor; mindru, îmi arată colecția sa de decorații și îmi oferă spre ascultare o casetă cu compozițiile sale. A primit comenzi, printre altele, și din partea Televiziunii de stat.

În comparație cu alți cubanezi, evreii și-au organizat, totuși, ceva mai cu grijă, viața: au, la termenul stabilit, rația de carne, după rugăciunea de dimineață fiecare enoriaș, primește o chiflă și o „invoritoare băutură națională”, cum denumesc ei, cu amară ironie, lichidul greu de definit. Ceea ce pentru noi, străinii, reprezintă o bagatelă este pentru oamenii din Cuba ceva strict necesar existentei lor.

În legătură cu această organizare a evreilor, Rosita și Luiz îmi explică de ce guvernul admite comunitatea evreiască. El face acest lucru deoarece comunitatea nu manifestă nici un caracter politic.

Evreii cubanezi sînt sprijiniți mai cu seamă de comunități evreiești din Canada, cu o donație anuală în dolari S.U.A. Cu acești bani sînt cumpărate produse cașer. Acestea, la rîndul lor, sînt furnizate de Mexic, a cărui comunitate evreiască suportă costul transportului. Comunitățile evreiești din Caracas (Venezuela) au donat microbuzul care, în măsura în care există benzină, este folosit pentru a-l transporta pe cei zece copii, duminică, la lecțiile de religie sau pe enoriași, la înmormintarea unui membru al comunității la cimitirul evreiesc.

Donata canadiană reprezintă o sumă importantă în Cuba. Dar majoritatea cubanezilor nu prea știu cum arată bancomotele. Și în vremurile actuale este mai bine așa. Pentru posesarea de valută străină se aplică pedepse grele cu închisoarea, drept care, în limbajul popular, conceptul de „dolores” — suferințe — s-a asimilat cu „dolares”.

LA COADĂ PENTRU
CINCI CHIFLE

„Nu, eu nu-l urăsc pe Fidel, dar nici nu-l iubesc”, declară Rosita. Dorințele ei și ale lui

Luiz se referă în principal la viitorul fiului lor și al familiei sale. Ei nădăjduiesc că acesta va avea în viață mai mult noroc, că va putea face călătorii și va putea stabili contacte cu alte comunități.

Din aceste visări am fost aduși subit la realitate. Livi, sora Rositei, a venit să ia libreta — cartela de alimente — ca să ia chiflele pentru toți. Este un avantaj cînd Livi rezolvă această problemă, deoa-

• **VIATA ÎN CUBA ESTE ASPRA, MAJORITATEA ALIMENTELOR SÎNT RAȚIONALIZATE** — CIND, ÎN GENERE, SE POT CAPATA • **MEMBRII OBȘTII EVREIEȘTI CONTEAZĂ PE SOLIDARITATEA COMUNITĂȚILOR DIN STRĂINĂTATE** • ÎNSĂ ÎN EI ÎȘI FAC TOT MAI MULT LOC DEZNĂDEJDEA ȘI MINIA.

coasă. Răsfoind cartela de alimente, m-am înfiorat: spațiile tipărite pentru anumite mărfuri, n-au mai fost bifate de luni de zile. Această înseamnă că de aproape un an n-au primit nici cartofi și nici zarzavaturi; rația lunară de cafea și țigări, trebuie să ajungă pentru patru luni sau chiar mai mult.

Am mai rămas un timp în camera de toate zilele a familiei Chanivecky, căldura era su-

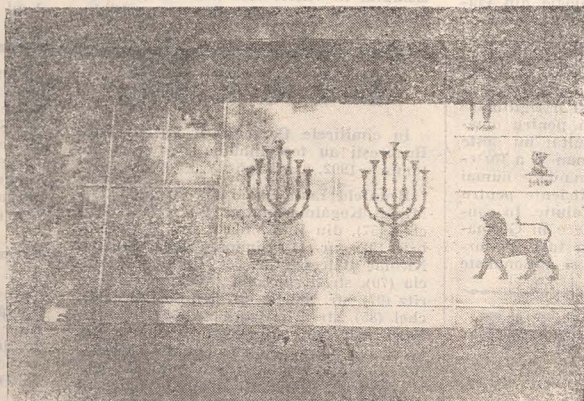
Panaceul acestor oameni pentru a putea rezista acestei „perioadă specială” se numește ironie și amabilitate.

NESIGURANȚA TE DISTRUGE

Doi frați, ambii medici, trăiesc într-o locuință alcătuită din două camere. Unul din frați, cu soția și copilul, într-o cameră, celălalt în a doua. „De luni de zile nu primim săpun și lame de ras; viața aici este nedemnă pentru oameni. Multe lucruri de la noi din casă trebuie reparate, dar nu se păsese piese de rezervă”. Disperați și minioși, acești doi frați, care, firește, doresc să rămână anonimi, descriu situația lor. Răbdarea le-a ajuns, evident, la capăt. „Odată cu revoluția, am dobîndit unele avantaje, dar cu cît trece timpul, cu atît trebuie să ne lipsim mai mult de ele. Monotonia acestei vieți ne paralizează. Acest viitor nesigur ne distruge”. Că pe socialistă insulă a Caraibelor trebuie să intervină niște schimbări este un lucru limpede pentru toți cei ce trăiesc acolo. Populația speră într-o schimbare radicală pașnică, dar Fidel Castro se opune reformelor cu toată puterea.

Plecînd de acolo, îți rămîne impresia profundă despre amabilitatea și dragostea de viață ale cubanezilor, amestecate cu amarăciune și deznădejde. Oamenii se simt frustrați de viața lor.

JAELE FRIEDMANN

Intrare în Sinagoga din cartierul Vedado (Havana)

rece dînsa, ca persoană singură și activă în cîmpul muncii, poate să se așeze la rînd într-o coloană specială. După aproape o jumătate de oră, ne întoarcem acasă cu cinci chifle în sa-

portabilă datorită ventilatorului, dar, în schimb, am sporovăit pe întinerie, deoarece furnizarea energiei electrice se întrerupe trei zile la cei ce consumă prea mult curent.

CURSURI DE VARĂ
pentru pregătire de conducători evrei

Fundația Memorială pentru Cultură Evreiască anunță că primește candidaturi pentru cursurile de vară din 1993, în vederea pregătirii de conducători pentru comunități evreiești din Europa. Cursurile se vor ține între 1 și 12 august, lângă Moscova.

Vor fi selectați circa 70 de bărbați și femei între 25 și 40 de ani din Europa și din Comunitatea Statelor Independente, pentru un curs intensiv despre viața și cultura evreiască. Institutul poartă numele regretatului dr. Nahum Goldmann, fost președinte al Fundației Memoriale pentru Cultură Evreiască.

Programul de vară este subvenționat de Fundația Memorială în cooperare cu Fundația „Doron”. Lordul Jakobovits, președinte al lui „Memorial Foundation”, a declarat că „va contribui la realizarea unuia din cele mai dragi deziderate ale dr.-ului Nahum Goldmann: instruirea celor mai dotați și mai înzestrați din punct de vedere intelectual evrei tineri pentru promovarea lor pe linie culturală și de conducere în comunitățile evreiești”.

Activitatea instituției este subvenționată de organizații educaționale și culturale evreiești de pe întregul continent european. Participanții la aceste cursuri vor fi selectați din rîndurile celor cu studii supe-

riore, specialiști și activi în viața comunitară evreiască.

„Cursurile de vară Nahum Goldmann au ca scop îmbogățirea cunoștințelor participanților și adîncirea înțelegerii lor privind istoria, cultura, gîndirea și viața contemporană evreiască”, a afirmat lordul Jakobovits. „Dezideratul nostru este ca ei să contribuie la dezvoltarea comunităților evreiești cărora le aparțin și să devină lideri evrei în cooperarea pentru dezvoltarea instituțiilor comunitare într-o nouă Europă”.

Cursul va include, potrivit opiniei dr.-ului Jerry Hochbaum, director executiv al lui „Memorial Foundation”, conferințe, discuții în grupuri mici și seminarii. Programul de studii va fi suplimentat printr-o varietate de evenimente culturale și activități în afara celor cuprinse în cursul propriu-zis. Conferințele și seminariile vor

avea ca subiecte Șoă, educația evreiască, Israelul, Bib'ia, limbile evreilor, expresia literară și artistică a Diasporăi.

Candidații vor fi selectați în funcție de motivația și interesele manifestate pentru învățarea și viața evreiască, pe baza însușirilor intelectuale, a statutului comunitar și profesional și a potențialului de calificare pentru conducerea comunitară evreiască.

Fundația Memorială pentru Cultură Evreiască și Fundația „Doron” vor acoperi cazarea, masa și taxele de studiu. Participanții își vor plăti cheltuielile de transport.

Termenul-limită pentru depunerea candidaturilor este 31 ianuarie 1993.

Acesta este al patrulea program al cursurilor de vară sponsorizat de Fundația Memorială. Programe anterioare au avut loc în 1987, 1989 și 1991.

I S-A REDAT
VEDEREA

S-a născut cu ochiul sîng ru-dimentar, iar o membrană groasă acoperea complet ochiul său drept. O intervenție chirurgicală era inevitabilă. La vîrsta de șapte luni, s-a hotărît operația. Ariel a fost primul copil din Israel care a suportat această delicată operație la vîrsta de 11 luni. O boală rară — sindromul cromozomic circular 21 —, înfîlîntă numai în 16 cazuri în întreaga lume, îi afectase complet vederea.

Datorită doctorului Shmuel Levinger, oftalmolog la Centrul Medical al Universității Ebraice Hadassa, copilul, Ariel Tepper și-a recăpătat parțial vederea. Anterior, dr. Shmuel Levinger lucrase, timp de trei ani, în Republica Malawi, unde, pe cale chirurgicală, a redat vederea unui număr de peste 35 de copii.

Într-o operație care a durat o oră și jumătate, dr. Levinger a înlocuit membrana groasă care acoperea ochiul drept al lui Ariel, a transplantat o corneă donată, folosind 16 suturi microscopice. După șase săptămîni, suturile au fost scoase, nelăsînd urme. A durat cîteva zile pînă ce copilului i-a revenit parțial vederea.

În ceea ce privește ochiul sîng, a fost aplicată o proteză, de către doctorul Lionel Ross, optometrist la Spitalul Hadassa. În tot acest timp, copilul a primit steroizi, pentru a se preveni respingerea transplantului de corneă.

După un timp, centrii cerebrați au răspuns la stimulul luminos, începînd să funcționeze normal. Ochii săi — se subliniază în raportul de specialitate — are „o vedere normală... structura sa e normală... iar ochelarii indicați au datul de a corecta erorile de refracție ale ochiului. Pe măsură ce se dezvoltă forma ochiului, se pot aduce noi corecții”.

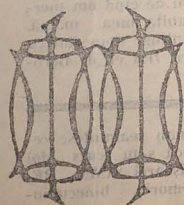
ÎN ATENȚIA CITITORILOR

Pentru a veni în ajutorul cititorilor noștri, am reluat și sistemul de abonare prin poștă, unde revista noastră figurează, în Catalogul de publicații, la numărul 3030.

Pentru a vă asigura primirea revistei în continuare sau pentru a face noi abonamente, sînteți rugați să vă adresați de urgență oficiilor poștale sau Comunității Evreilor din localitate.

Reamintim că prețul unui abonament este de 450 lei pe un an.

Prețul unui abonament pentru străinătate este de 65 dolari pe an.

Copiii Holocaustului condamnă extremismul

Organizația israeliană a copiilor supraviețuitori ai Holocaustului a protestat împotriva atitudinii, după părerea ei prea pasivă, a autorităților și oamenilor politici germani față de valul de acte de violență instigat de extremismul de dreapta în Germania.

Reprezentanții ai organizației au predat ambasadorului german în Israel, Otto von Gablenz, o scrisoare adresată cancelarului federal Helmut Kohl și președintelui Bundestagului, Rita Süsmuth. Concomitent, „Copiii Holocaustului” au chemat la o veghe de avertisment în fața ambasadei germane în Israel.

Pe pancartele ce le purtau era scris: „Germania — stop nazismului!” și „Noi nu vom uita!”. Unul dintre demonstranți, în vîrstă de 51 de ani, Ruti Yisraeli, a declarat că reînvierea nazismului demonstrează că acesta este adînc înrădăcinat în caracterul unor germani. „Guvernul încearcă să-i pună stavilă, dar întreg poporul, nu!”

În continuare, reproducem textul scrisorii:

„Noi, organizația din Israel a copiilor supraviețuitori ai Holocaustului, dorim să ne exprimăm profunda îngrijorare față de valul incidentelor neonaziste petrecute în Germania. Sintem deosebit de îngrijorați din cauza incapacității autorităților germane, care nu acționează cu des-

tulă hotărîre pentru a preîntîmpina aceste fenomene.

Consolidarea neonazismului este pentru noi revoltătoare, deoarece are loc după unificarea Germaniei, care, potrivit declarațiilor unor personalități germane de frunte, urma să constituie un punct pozitiv de cotitură pentru Germania și întreaga Europă.

Incidentele neonaziste nu sînt numai revoltătoare și regretabile. Date fiind măsurile insuficiente aplicate împotriva lor, ele reprezintă pericolul unei infiltrații a ideologiei naziste în viața politică din Germania.

Pînă acum, în Germania s-a respectat cu strictețe regula fundamentală de a exclude complet această ideologie din viața politică. Noi ne temem că slăbiciunea față de actualul val de extremism și naționalism, manifestată de autoritățile germane și de orînduirea politică, va ajuta la legitimarea unor idei din perioada regimului nazist. Dar chiar și o legitimare parțială ar fi primejdioasă pentru omenire. Chiar dacă acest rezultat nu este în intenția guvernului german și a forțelor democratice din Germania, numai bunele intenții nu sînt suficiente pentru a împiedica o asemenea evoluție. În continuare, ceea ce se va petrece în Germania va influența atitudinea față de forțele extremistice de dreapta și naționaliste

de pe întreg continentul european. Această circumstanță incumbă tuturor democrațiilor din Germania o răspundere suplimentară.

Pentru a se face față în mod echitabil acestei responsabilități, toate forțele democratice din Germania trebuie să acționeze rapid, cu hotărîre, pe scară largă, în direcția stăvilirii neonazismului, care-și ridică capul. Acest procedeu trebuie să cuprindă, bineînțeles, printre altele, măsuri juridice împotriva extremiștilor, care încalcă legea de stat, a autorilor actelor de violență neonaziste, ca o atitudine care cîntărește greu în balanță.

Pentru împiedicarea răspîndirii neonazismului în viitor, este necesar, pe lângă acestea, un efort educațional multiplu.

care să-și propună ca țel să înrădăcinească solid valorile democrației și ale omeniei. Un astfel de program de educare trebuie să includă mijlocirea unor cunoștințe despre Holocaust și cauzele care l-au generat, precum și o confruntare cu învătămintele care decurg din el. Tocmai în aceste luni, în care abia s-au împlinit 51 de ani de la „Noaptea de cristal”, simțim în mod deosebit datoria să lansăm protestul și chemarea noastră să fim situația îngrijorătoare ai cărei martori sîntem astăzi.

Germania nu se poate angaja temeinic pe calea democrației dacă nu-și amintește de învățămintele perioadei care a început cu „Noaptea de cristal”, la 9 noiembrie 1938 și care, în 1993, ar putea marca nu doar 55 de ani de la un dezastru, ci începutul altui dezastru, poate mai periculos ca primul. Cine s-a fript cu lapte fierbinte trebuie să sufle și în iaurt!

Menținerea democrației este o sarcină de prim ordin, mai ales în zilele noastre. Anul 1992 trebuie să fie hotărît!”

DECESE

În cimitirele Comunității Evreilor din București au fost înmormîtați, în luna octombrie 1992, următorii:

Brunfeld Emil David (70 de ani), Bd. Mihail Kogălniceanu nr. 5; Reicher Michel (57), din Rm. Vilcea, str. 22 Decembrie 1989, nr. 41; Simion Frieda (80), Bd. Nicolae Bălcescu nr. 30; Reininger Felicia (70), str. Krupskaja; Weinberger Moritz (97), str. Snagov nr. 50; Schapira Michel (85), str. Timișoara nr. 63; Crigler Bernhardt (86), Almalech Paulina (87), Wechsler Maria (86), Aschenasi Beatrice (90), Cămin „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”; Daniel Ițic (96), Alea Izvorul Crîșului nr. 6; Copolovici Iosub (85), str. Logofăt Dan nr. 2; Goldstein Roji (88), str. Reconstrucției nr. 4; Zelinger Berta (87), Bdul Constructorilor 31; Emanoil Emanoil (87), str. Australiei nr. 12; Elenzon Ghilă (85), Drumul Taberei nr. 75; Goldenstein Roza (91), Alea Dealul Măcinului nr. 1; Gabriel Helene (84), str. Livei nr. 16; David Nută (71), str. Popa Soare nr. 20; Bubia Lia (76), str. Bozieni nr. 6; Cohn Chery (47), com. Tigănești, jud. Teleorman; Gross Marcel (66), din Giurgiu, str. N. Bălcescu; Iosub Natalia (89), str. Brezoianu nr. 52.

În cimitirele Comunității Evreilor din București au fost înmormîtați, în perioada 1-30 noiembrie 1992, următorii:

Sloim Solomon (70 de ani), Intr. Muncii nr. 4; Nicolschi Iosifina (82), Intr. Italiană nr. 3; Zupperman Suzanne (70), str. Sfîntilor nr. 1; Lupu Pascal (92), str. Slănic nr. 22; Leibovici Ierica (44), Focșani, str. Tănăsescu; Bercoveci Esfir (90), Bdul N. Bălcescu nr. 31; Kohn Godil (87), str. Speranței nr. 5; Lencar Dorci (68), str. Petre Ionescu nr. 1; Micu Ecaterina (90), str. Arh. Cercel nr. 4; Simon Ninette (68), str. Neral nr. 2; Zahlan Moise (80); Roșu Zlata (84); Emilian Alexandru (90), Cămin „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”; Grigorin Hermina (81), str. Măgurei nr. 1-5; Brauchfeld Isaac (88), Piața Naționalei Unite nr. 1-5; Albu Anton (85), str. Pașajeri nr. 26; Brucker Samoil (80), str. Trapezului nr. 3; Stefanu Venetia (67), Sos. Colentina; Marcus Leon (85), Căminul „Martin Băluș”; Vaisman Eleoa (85), Bd. M. Kogălniceanu nr. 60; Heiman Raia (82), Cal. Moșilor nr. 213; Richter Moise (87), str. Maria Rosetti nr. 10; Horovitz Feige (82), Spitalul „Bălăceanca”; Stein Richard (83), Alea Arșelului Mare nr. 5; Petreanu Mauriciu (67), Bd. Dimitrie Cantemir nr. 15; Giroiu Bela (82), str. Italiană nr. 7; Chimeil David (88), str. Nicolae Sebe nr. 1; Unterman Tina (73), str. Drobeta nr. 15; Marcus Roza (72), str. Principalele Unite nr. 59; Hodos Blanche (73), str. Italiană nr. 23; Damasciu Mihail (90), str. Camil Ressu nr. 26; Mandelbaum Irene (82), Alea Sinaia nr. 2.

IONESCU ERICA, născută David, a decedat luni, 30 noiembrie 1992 și a fost înmormîtată la Cimitirul Evreiesc din Soseaua Giurgiului.

Se împlinesc cinci ani de cînd am pierdut pe scumpa și iubită mea mamă, MARIA CALMAN. O plîng neîncetată, cu aceeași nesfîrșită durere, fiul ei, dr. Bernfeld Marius.

Angela și Izu Zaidman reamintesc celor ce au cunoscut-o că s-au scurs doi ani de la decesul verișoarei SIMA BERENSTEIN. Fie-i memoria binecuvîntată!

S-au împlinit 11 ani de la încetarea din viață (1 ianuarie 1982 — Tevet 5742) a iubitului nostru soț, tată și bunic BENNO SCHWARTZ — contabil și la Comunitatea evreilor din Iași.

Vesnic îndurerată, Tica — soție (Israel), Simona, Ingrid, Sergiu Alizicovici — fiică, nepoată, ginere (S.U.A.), dr. Nunea Alizicovici, cuseru (Israel).

Anca și Horia Marian anunță, cu profundă durere, decesul prietenului lor, inginer MAURICIU PETREANU. Îl plîng, de departe, în veci nemîngiate rude — Șosana Samir — soră, copiii și familia. Odihnească-se în pace!

S-au împlinit, în acest an, 50 de ani de la decesul tatălui, FILIP LAZAROVICI, 30 de ani de la decesul mamei, REBECA LAZAROVICI, 6 ani de la decesul fratelui, LUCHIAN LARY.

Familie: Saul, Meron, Leon, Avram Lazarovici, Manea Luchian.

Cu neștearsă durere, familia anunță trecerea în eternitate, la 11 oct. 1992, a bunului și inteligentului căminic, banic și străbunic ISAC DANIEL din Iași. Binecuvîntată să-i fie amintirea!

În Cîmpulungul Bucovinei, a încetat din viață, la 11 noiembrie 1992, avocatul LEON KREISEL, de 59 de ani.

Cu inimi cernite, plîngem îndurerate, trăind disperarea despărțirii vesnice, Carmen — fiică, Paraschiva — soție.

Străbătînd cu aceeași sfîșietoare durere singurătatea anilor ce trec, reamintesc, cu nemărginită tristețe că, la 20 octombrie 1992 (23 Tisri 5753), s-au împlinit opt ani de la cînceana clipă a despărțirii de iubitul și în veci neuitatul meu soț HERMAN WEINTRAUB, avocat din Iași, doctor în drept la Universitatea din Roma, șeful contenciosului Comunității Evreilor din Iași. Profesoara Lucia Alarescu-Weintraub.

Din Vatra Dornei, adînc îndurerată, familia Blechner Katz anunță încetarea din viață, la 11 decembrie 1992, a scumpei lor MARIA IRITZ (născută Blechner) la Kyriat Motzkin Israel.

Nu te vom uita!

EVREI SALVAȚI DE ȘEFI DE STAT ÎN TIMPUL LUI HITLER

Acum a devenit oficial ceea ce știa numai o minoritate de inițiați: generalismul Franco — care a fost fascist — a salvat, totuși, zeci de mii de evrei sefarzi de persecuția nazistă.

Francisco Brahamante Franco, ca șef de stat major general al armatei spaniole, a dat, în anul 1936, o lovitură de stat împotriva guvernului socialist al țării sale și a putut — datorită importanțului ajutor german — să termine victorios, în 1939, războiul civil care a urmat loviturii de stat. Puțin după victoria armatei hitleriste, în primăvara anului 1940, asupra forțelor belgiene, olandeze și în special franceze, „Führerul” și victoriosul Franco, care acum purta titlul „Caudillo”, s-au înțeles la granița franco-spaniolă, la Hendaye, într-un vagon-salon, procedeu pe care „Führerul” îl practicase adesea cu Mussolini, la pasul Brenner. La această întîlnire, Hitler a vrut neapărat ca Spania să intre în război de partea Germaniei. Pentru cazul în care „Caudillo” ar fi acceptat această propunere, el i-a promis munți de aur; dar, mai ales, cu sprijinul german, Gibraltarul — posesiune britanică din 1704 — ar fi urmat să revină Spaniei. Prin luarea în stăpînire a Gibraltarului de către Spania, natural că Hitler ar fi putut închide ermetic Mediterana. Garnizoanele britanice din Malta, din Cipru, de pe Canalul Suez și, mai departe chiar, forțele britanice din India și-ar fi văzut tăiate căile de aprovizionare și transporturile ar fi devenit posibile spre India doar cu ocolirea Africii. Dar Franco, căruia totuși Hitler îi dăduse un important ajutor în timpul războiului civil, a respins toate ispitele acestuia; el a răspuns perseverent „nu” la toate propunerile lui. Enervat, Hitler a plecat acasă, spunînd anturajului său că mai bine s-ar duce pentru 24 de ore la dentist decît să se mai înlînească încă o dată cu acest Franco.

Cînd, cu puțin înainte de izbucnirea războiului germano-rus, în anul 1941, Hitler a reușit repede să ocupe aproape întreaga Peninsulă Balcanică, se pare că Franco a bînuit ce-i aștepta pe numeroșii evrei din Balcani, mai ales că trebuia cumpănit că aceștia erau descendenți ai acelor evrei spanioli care fuseseră expulzați din Spania în 1492. Din cîine știe ce motive — poate pentru că Franco îi mai considera tot ca spanioli pe acești sefarzi, cum erau și mai sînt ei numiți, sau poate pentru că ghîdea altfel decît s-ar putea presupune după grozăviile războiului civil spaniol, poate și pentru că nu voia să se supere de tot cu Marea Britanie, care ar fi fost foarte indispușă din cauza blocării Mării Mediterane —, ajutorul lui a salvat zeci de mii de evrei de lagărele de exterminare, inclusiv de camerele de gazare: Franco a dispus tuturor consulatelor spaniole situate în Balcani, și acestea erau în număr mare, să acorde imediat cite un pașaport spaniol tuturor acelor care se declarau evrei „spanioli” sau „sefarzi”.

După datele statului spaniol, au fost eliberate 70.000 de asemenea pașapoarte, care nu erau valabile numai pentru solicitanți, ci și pentru membrii de familie menționați în ele. Astfel au fost salvați mai mult de 100.000 de evrei sefarzi. Căci zbirii lui Hitler nu se așteptau de evrei care posedau pașapoarte spaniole.

Cînd, cu puțin în urmă, Spania oficială și-a amintit despre acele zile tragice în care „reyes catolicos” — regii catolici — au semnat legea pe baza căreia toți evreii și arabii domiciliați în Spania — dacă nu voiau să se boteze — trebuiau să părăsească țara, președintele Israelului, Chaim Herzog, a amintit, la o comemorare în sinagoga de la Madrid, acest mare ajutor dat evreilor ce locuiau în Balcani, conștințînd astfel un fapt istoric mai puțin cunoscut.

La aceeași festivitate din sinagoga de la Madrid a luat parte și regele Spaniei. El a spus că este dorința lui arzătoare ca niciodată ura să nu mai împingă oameni într-un exil, declarînd, în continuare, că se impune ca, de acum înainte, Spania să devină loc de întîlnire între generațiile viitoare de evrei și spanioli. Prin această festivitate a fost petrecută împăcarea dintre evrei și spanioli. Monarhul și-a sfîrșit cuvîntarea cu salutul evreiesc „Șalom”.

Ordinul lui Franco a fost însă valabil numai pentru majoritatea statelor balcanice, nu și pentru Africa de Nord, unde, de asemenea, locuiau mulți evrei sefarzi. Aceștia au fost predați asasinilor hitleristi, fără milă, de regimul de la Vichy, care colabora cu Hitler.

Asemănător lui Franco s-au comportat doar puțin șefi de stat din Europa: se știe despre regele danez Christian al X-lea că, atunci cînd naziiști au vrut să-i oblige pe evreii danezi să poarte „steaua galbenă”, el i-a înștiințat că și el va arboră o astfel de stea și cu ea va călări prin Copenhagen. În fața unei asemenea atitudini, autoritățile naziste au retras ordinul președint.

Despre țarul bulgar Boris al III-lea, pe care Hitler îl numea „vulpea”, se știe că, în ciuda aderării la Pactul tripartit, nu a livrat nici un singur evreu zbirilor nazisti și că a menținut în continuare relații diplomatice cu U.R.S.S.

Nici evreii din Ungaria n-au fost deportați la Auschwitz, pînă cînd la putere nu a venit regimul „Crucilor cu săgeți”. Cînd Horthy a trebuit să părăsească puterea, nuntul papal din Ungaria din acea vreme, arhiepiscopul Angelo Rotta, a încercat să-i apere pe evreii împărțindu-le mesaje papale de protecție. De asemenea, a reușit să salveze orfeline și spitale evreiești de atacul nazistilor și al partizanilor „Crucilor cu săgeți” ungurești. În amintirea acestei activități a reprezentantului papal, de curînd s-a dezvelit pentru el o placă comemorativă la Budapesta.

WILLY LORENZ

Întrevederi ale Eminenței Sale

CU DOMNUL ADRIAN NĂSTASE, PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR

Marti, 8 decembrie a.c., Eminența Sa dl. dr. Moses Rosen, Șef-Rabinul cultului mozaic, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, l-a vizitat pe dl. Adrian Năstase, președintele Camerei Deputaților.

Di Șef Rabin i-a prezentat amănunte în legătură cu recente demersuri pe care le-a făcut în cursul vizitei sale în Statele Unite (noiembrie 1992) pentru acordarea către România a clauzei națiunii celei mai favorizate.

CU DOMNUL GENERAL NICULAE SPIROIU, MINISTRUL AFĂILOR NAȚIONALE

Di Șef Rabin dr. Moses Rosen a avut, luni, 7 decembrie 1992, o întrevedere cu dl. general Nicolae Spiroiu, ministrul apărării naționale, care l-a asigurat că

S-a discutat, totodată, problema antisemitismului desăntat și sălbatic care continuă să sfideze bunul simț și etica elementară și care păgubește enorm bunului renume al țării.

Di președinte Adrian Năstase s-a declarat, în principiu, de acord cu un proiect de lege care să condamnă, fără echivoc și în mod limpede, orice manifestare de ură rasială, interracională, interetnică, antisemită, xenofobă.

Întîlnirea a decurs într-o atmosferă cordială.

armata română combate antisemitismul și apără pe toți cetățenii României fără deosebire de religie sau naționalitate.

CU AMBASADORUL GERMANIEI

În ziua de 9 decembrie a.c., Eminența Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen a primit vizita Excelenței Sale dl. Anton Rosbach, ambasadorul Germaniei la București, însoțit de dl. Brambach Klaus

Werner, atașat cultural. Au fost discutate probleme actuale ale populației evreiești din România.

Vizita a decurs într-o atmosferă cordială.

CU AMBASADORUL STATULUI ISRAEL

Joi, 10 decembrie a.c., Eminența Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen a primit vizita Excelenței Sale dl. Avshalom Meggidon, ambasadorul Statului Israel, cu care a avut o convorbire prietenească.

S-au discutat aspecte ale vieții evreiești din România, precum și problemele comunităților noastre și eventualul sprijin pe care l-am putea primi din partea fraților noștri din Israel.

CU AMBASADORUL FRANȚEI

Vineri, 11 decembrie a.c., Eminența Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen a făcut o vizită Excelenței Sale dl. Renaud Vignal, ambasadorul Franței în România.

Di Șef Rabin a răspuns diferitelor întrebări pe care le-a pus dl. ambasador în legătură cu fenomenele antisemite din ultimul timp și cu acțiunea pe care Fe-

derafia Comunităților Evreiești a întreprins-o spre a le combate. În același timp, Eminența Sa s-a interesat de modul în care legislația franceză pedepsește xenofobia, neofascismul, antisemitismul.

Întrevederea a decurs într-o atmosferă de caldă cordialitate.

DISTINSĂ APRECIERE

EMINENȚA VOASTRĂ,

Am primit noua lucrare „Eseuri biblice”, pentru care vă mulțumesc călduros. În fața Adevărului veșnic, aflat în Cartea Cărilor, nu se stă nepăsător. Am aflat — cum e firesc — tălmăcirii adânci valabile pentru credința și sluj-

rea Dumnezeuului nostru cel veșnic.

Am reținut și momentele emoționante ale preocupărilor și împărtășirea suferințelor.

Cu aceleași sentimente de dragoste,
PATRIARH TEOCIST

IMNUL RĂMĂȘIȚELOR

(Urmare din p. 1)

Rămășițele. Ele i-au înfrînt pe toți tiranii istoriei. Imn de laudă cântăm Celui care pe toți ne cîrmuiește, că în cele mai cumplite vremuri, nimicirea n-a fost totală și rămășițele au rămas.

Pentru ce prăznuim opt zile de Hanuka? Minunea uleiului care putea să ardă numai o noapte și a ars opt nopți și doar o minune a șapte zile. Prima zi, a ars în mod natural, fără minuni. „De ce deci opt zile de Hanuka și nu șapte?”, întreabă unul dintre legistii noștri, Magen Avraham.

Iar răspunsul e semnificativ și concludent.

Marea minune s-a întîmplat nu numai în cele șapte nopți care au urmat, ci și în cea dintîi. Minunea cea mare a fost întotdeauna că a rămas o rămășiță și într-însa s-a putut împlini celălalt miracol. Ce ar fi fost dacă nu rămînea nici o

rămășiță? Nimic n-ar fi fost. Endlösung. Soluția finală.

Te lăudăm și Te preaslăvim, Doamne, că veghezi asupra-ne, ești paznicul lui Israel și, în clipe de grele încercări, ai grijă de noi ca nu cumva încreaga Memora să se stingă. Întotdeauna rămășițele ne salvează existența, cultura, credința și neamul.

Citiți în numărul viitor:
„HANUCA 5753 ÎN ROMANIA”

O PASTILĂ DE...

UMOR GOLDMANNIAN

CU CE FORȚA ALEARGA TRENUL...

Era în aprilie 1967. Goldmann făcea prima vizită într-o țară comunistă. Sosise în București, la invitația mea, invitație care a costat ani de strădăni și tratative. Președintele organizației sioniste mondiale (de abia în 1953 această organizație era etichetată de „spioni”, „otrăvitori ai conducătorilor sovietici”, „dusmani” etc) invitat într-o țară cu regim comunist? Incredibil.

Totuși s-a făcut. „Binecuvîntarea” de sus s-a dat însă cu teamă. Ce vor spune tovarășii de la Moscova? Deci, prudentă. Va fi primit însă la nivel mai... moderat; secretarul general al Departamentului Cultelor, dl. profesor Dumitru Dogaru a fost indicat să-l primească.

Prof. Dogaru (care a condus Departamentul din 1957 pînă în 1975, tocmai în cei mai grei ani din bălta noastră pentru supraviețuire și care e un distins intelectual și un om de omenie, căruia îi datorăm multă recunoștință) l-a primit pe Goldmann cu mult respect, accentuînd mereu emoția deosebită ce o resimte cînd președintele Congresului Mondial Evreiesc, această strălucită și impunătoare organizație, îi face cinstea să-l viziteze.

Goldmann a replicat, cam în modul următor: „Luați-o mai încet cu emoția și cu „strălucirea” organizației noastre. Să vă explic eu cum stau lucrurile, în rea-

litate, cu „strălucirea” noastră.

Pe vremea cînd în orașele și ținuturile poloneze și rusești a început să circule trenul, chassidimii (credincioșii în puterea absolută a Rabinului lor) erau nedumeriți. Ce o fi namila asta? De unde îi vine puterea? Imposibil de înțeles. Nu rămînea decît o singură soluție, și anume, să meargă la Rabin și dînsul, doar pe toate le știe. Ei le va dezlega misterul. Zis și făcut. Au venit la Rabin, i-au povestit cele ce se întîmplau și l-au rugat să le explice ceea ce ei nu înțeleg: Cu ce putere, cu ce forțe, aleargă trenul?

Rabinul rămase pe gînduri, apoi întrebă: Nu cumva îl împing niște hamali? Nu, nimeni nu-l urnește, sună răspunsul. Poate niște cai, niște boi? — conștinua Rabinul să-i cerceteze pe credincioșii. Același răspuns negativ primit și de astădată, îl făcu pe Rabin să le ceară ca totuși să se gîndească poate mai e vreau amănunt pe care l-au omis. Da, răspunsul unul dintre credincioșii, am uitat să vă spun că face o gălgăie enormă! E clar — dădu Rabinul, cu glas sententios, soluția enigmei — cu forța gălgăiei, aleargă trenul.

Congresul nostru, de asemenea — spune Goldmann cu autoironia sa cunoscută — face o mare gălgăie. Aceasta e secretul importanței noastre. Cu puterea gălgăiei aleargă și trenul nostru!”

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

AGRICULTORI EVREI ÎN VECHIUL MARAMUREȘ

În zilele noastre, a devenit evident faptul că Diaspora evreiască în țările europene de răsărit se restrînge treptat și este chiar în curs de dispariție. Astfel, de exemplu, nu mai trăiesc, în prezent, în România, decît circa 17.000 de evrei, un număr cu puțin mai mare decît cel al evreilor din Sighetu Marmăției, la începutul anilor '40. În prezent, numărul evreilor sigheteni a scăzut sub o sută, iar în satele maramureșene, cu puține excepții, nu mai trăiesc evrei, doar cimitirele mai amintind de existența lor în trecut.

Această situație, care nu este singulară, ar trebui să determine ca, pe lîngă activitatea organizată a istoricilor și sociologilor, să fie stimulate și alte categorii de intelectuali evrei pentru a studia și a scrie despre diferite aspecte specifice ale vieții ce s-a desfășurat pe aceste meleaguri, evidențiînd în felul acesta și contribuția evreimii la viața poporului în sinul căruia a trăit și trăiește de vreme îndelungată. Este o datorie ca supraviețuitorii să-și amintească și să consemneze trecutul familiei lor, în sensul larg al cuvîntului. În altă ordine de idei, așa dori și eu — originar fiind din Maramureș — să amintesc o caracteristică specifică din viața evreilor din Maramureș și anume fenomenul de restructurare socială naturală, care a făcut ca un mare număr de evrei să lucreze din nou în agricultură. Deocamdată, sînt puține date care ne stau la dispoziție, dar credem că ele ne permit, totuși, să afirmăm că acest fenomen social este semnificativ în istoria evreimii din Diaspora, în sensul că acolo unde au existat condiții, evreii au lucrat și în agricultură, așa cum au lucrat în trecut în Țara Sfîntă și cum lucrează și azi. Cîteva date generale pot fi extrase din cartea „Maramureșul românesc”, scrisă

de dr. J. Dermer, profesor evreu la Liceul din Sighet, și ing. forestier Ioan Marin. În această carte se menționează că, în 1930, numărul evreilor din Maramureș a fost de 34.000 de suflete, constituînd 21% din totalul locuitorilor județului. Se mai arată că circa două treimi din totalul populației din județ au trăit la sate, o bună parte din ei avînd drept ocupație principală agricultură.

Date ceva mai detaliate se găsesc într-un studiu întocmit de dr. I. Klee, publicat parțial și în revista „Egalitatea” din 11 sept. 1930. În studiu se arată că 700 de familii evreiești se ocupau de agricultură, ceea ce a reprezentat o parte importantă a populației evreiești a județului. Este de remarcă că agricultorii evrei nu au format colonii, ei au trăit și muncit împreună cu românii. Numai în cîteva sate au existat 30—50 astfel de familii și într-un singur sat au existat 150 de familii evreiești. Multe dintre acestea dispuneau de livezi, altele produceau legume și zarzavaturi, dar, dat fiind că terenurile fertile erau reduse, mulți țărani evrei s-au ocupat și de cărăușie.

În regiunile muntoase, mulți evrei s-au ocupat cu creșterea vitelor și cu pășoritul, iar alții au lucrat în exploatarea forestieră și în industria lemnului. Toate acestea dovedesc că evreii nu s-au susținut de la muncile fizice grele, atunci cînd existau posibilități de a lucra în aceste domenii. Mărturie interesantă despre păstori sînt redată și de dl. Dumitru Hincu într-un articol din R.C.M. (1 ian. 1988), bazat pe studiul efectuat și publicat în 1928 de Tiberiu Moraru, profesor de geografie la Universitatea din Cluj-Napoca, cu titlul „Contribuții în oieritul evreilor”. Astfel, se arată că activitatea de păstorie a început întîi prin

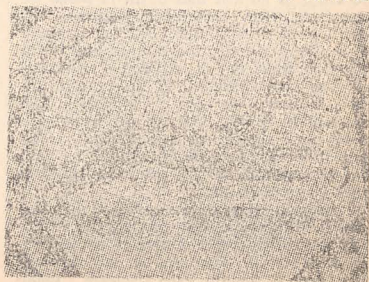
prezența la stîne a trimișilor comunităților evreiești din regiune, în vederea asigurării aplicării regulilor rituale la brînzeturile contractate. Cu timpul, aceste persoane au început să se ajute în muncă, au învățat meseria și apoi s-au dedicat acestei ocupații. Unii dintre ei au devenit proprietari de turme, iar alții se asociau și luau oi pentru vîrat de la sătenii din văile apropiate. Autorul enumără vreo 20 de stîne evreiești, apreciînd că numărul lor era, de fapt, mult mai mare. Vom da cîteva exemple numai din regiunea Munților Rodnei. Astfel: Prislop — două stîne, Puzdrea — o stîna, Valea Repede — o stîna, Preluci — două stîne, Birzava — o stîna. În studiu se mai afirmă că, pe lîngă stîne de oi, evreii mai organizau și cirezi de vite, denumite „Schwitzerei”, ceea ce înseamnă „ca în Elveția”. Aceste cirezi se compuneau din 50—60 de vaci și chiar mai multe.

În domeniul creșterii vitelor, așa vrea să redau pe scurt drumul vieții unui evreu maramureșean în perioada interbelică. Numele lui a fost Mihai Szmu; și-a început activitatea ca fermier și s-a specializat în creșterea vitelor, în special a rasei de vaci sure de munte, elvețiene. A cîștigat medali la expoziții și a adus o contribuție substanțială la răspîndirea acestei rase în tot județul. A participat la viața publică; la începutul anilor '30 a fost președintele comunității evreiești, iar în perioada 1933—37, a fost membru în Parlamentul român. A participat, ca specialist, la multe tratative comerciale internaționale în țară și în străinătate. În cadrul expoziției internaționale de vite cornute, de la Ierusalim, în anul 1936, a fost directorul pavilionului românesc. La terminarea expoziției, a împărțit vacile de rasă kibuzurilor în care lucrau tineri țărani evrei maramureșeni.

Desigur, acești tineri țărani evrei au fost favorizați de soartă; alții, însă, care au fost deportați în timpul celui de-al doilea război mondial, reprezintă o categorie nefericită, care și-a înscris numele în istoria tristă a victimelor acelor vremuri. Astfel, un grup de tineri curajoși, deportați din satele maramureșene, au participat la răscoală din Auschwitz, la distrugerea, prin explozie, a crematoriului nr. 5, pîlînd cu viața curajul lor. Această acțiune constituie tema piesei scriitorului Ludovic Bruckstein, originar din Sighet, cu titlul „Schimbul de noapte”, a cărei premieră a avut loc, în 1948, la Teatrul Evreiesc de Stat din București.

Drept încheiere, așa vrea să menționez o altă trăsătură a evreilor din vechiul Maramureș, anume că ei au dus o viață culturală intensă și variată, cu orientări diferite, uneori contradictorii, care constituie, desigur, o altă tematică, mult mai complexă. Vreau să relev faptul că în acest mediu a crescut acel tînr care a devenit un scriitor vestit, o personalitate de renume mondial, laureat al Premiului Nobel: Elie Wiesel.

A. SZMUK

Pe urmele Macabeilor

DRUMURI BIBLICE

O lumină și încă una aprinsă... pînă strălucesc toate cele opt lumînări ale Menorei, în amintirea victoriei luminii din timpul lui Iehuda Macabeu și al fraților săi. Și fiecare flăcără care pilpăie are povestea ei, povestea eroismului de legendă al Macabeilor, al acestor bărbați-eroi care și-au închinat viața, fără săvârșire, apărării pămîntului strămoșilor lor, pămînt pe care acum eu calc, cu turistă din România. Căci aici, la Aialon, demni mei strămoși, conduși de Macabei, au cucerit o importantă victorie împotriva armatelor cotorpitoare, care atențau și la independența noastră statală, dar și la credința noastră. Iar viețile ce s-au stins în luptă s-au aprins în legendă, ca flăcări ale recunoștinței pe care un popor o poartă celor ce se jertfesc pentru el.

Călcăm pe vechiul pămînt al Caravanului și primim în jur măslinii cuprinși în căldura și lumina soarelui de toamnă. Cei doi americani folosesc intens aparatele de filmat, micul japonez fotografiază de zor, iar francezii grupului, mama și tatăl unui puști, îi explică acestuia sensul istoric și religios al celor ce văd.

În tufșurile de sabra, cactușii își aprău cu mii de țepi ascuțiți fructele. Sabra, îmi explică soferul, dîndu-mi să gust fructul cactușului, curățat cu multă atenție, e ca suflul tinerilor noștri israelieni. Protejat de țepi ascuțiți, dar cu miezul dulce. Poate de aceea tinerii noștri se numesc sabri.

Tînta călătoriei noastre, Ainalon, e o localitate ce amintește de Macabei. Un mic sat pe drumul vechi ce duce de la Tel-Aviv la Ierusalim. Drumul acesta, ce serpuște de milenii printre dealuri cu vegetație sălbatică — măslini cu crengile contorsionate, smochini și roșcovi și, bineînțeles, cactuși —, are un farmec nespuse. Pe aici tehnica a pătruns mai puțin, drumul se deosebește de șoselele confortabile, care străzesc țara în lung și în lat. „Treii drumuri duc spre Ierusalim, din vechime — ne explică soferul. Două dintre ele au fost drumuri de pace, folosite cîndva de caravanele de negustori, astăzi devenite șosele elegante. Iar al treilea, drumul anticilor apărători, cotit și ascuns printre dealuri, mai greu accesibil, este drumul pe care mergem noi”. Și, ca întotdeauna, astfel de drumuri mai puțin umblate oferă lucruri inedite celor ce se încumetă să le cerceteze.

Natura este aici în forma ei neschimbată.

(Urmare din p. 1)

toria tuturor religiilor, ritualul tînde să devină mai important decît credința. Cea mai dăunătoare răsturnare a raportului dintre scopuri și mijloace se petrece în politică. De pildă, lupta de eliberare națională împotriva regimurilor dezastruizante este un mijloc; scopul este dezvoltarea liberă a individualităților. Individualitatea este scopul suprem al organizării sociale. O societate este cu atît mai înaintată, cu cît numărul individualităților ei creatoare este mai mare. Numai că, deoarece trecerea de la masificarea uniformizantă la individualizarea diferențiatoră este mijlocită de redobîndirea identității naționale, de cultivarea limbii naționale, fără de care nu se poate ajunge la conștiința de sine afirmarea demnității naționale degenează, din păcate, în sovînism. Or, diferențele naționale și individuale ar trebui să fie prilej de colaborare, nu de vrajbă.

Natura este plină de cauze și efecte, dar mijloace și scopuri nu există decît în cultură, deoarece sînt valori de care numai omul este capabil. Necălăuzită de rațiune, afectivitatea confundă mijloacele cu scopurile și zădărnicește orice ierarhizare a valorilor. În regimurile totalitare, importanța ideilor nu rezidă în adevărul lor, ci în capacitatea lor de a emoționa.

Teama de schimbare, de accidental, de nou nu poate să ajungă la ideea de timp, de viitor și cu atît mai puțin la ideea de eternitate, fără contribuția rațiunii. Viitorul este dimensiunea cea mai umană și cea mai neliniștitoare a omului. Cu atît mai mult cu cît, nefiind o realitate, ci doar o posibilitate, el nu se află ascuns în timp, așa cum o capcană se află ascunsă în spațiu. Viitorul nu este nicio dată unul singur, ci mai mulți; nu năi confundarea timpului cu spațiul ne face să folosim atît de rar pluralul, singurul care i se potrivește.

Aristotel vorbea de „viitorul contingent”. Viitorul este o preocupare exclusiv umană, deoarece despre el nu se poate decît vorbi. Angoasa pe care viitorul o provoacă omului este firească, deoa-

bată, poate, de mii de ani: turme de oi pascînd pe dealuri, culegători de măsline umplînd saci cu fructele mici și amare ce vor deveni apoi ulei și măsline comestibile, toate acestea ieșot din timpul calendaristic și te lasă să visezi cum se vor fi mișcat prin aceste locuri, sub același galben al luminii solare intense, personaje din timpurile biblice, ale căror urme arheologice sînt extrem de bogate. Urme ale unor locuri săpate în pîmînt, urme de locuri de luptă, mormînte străvechi ale celor ce au fost cîndva asediați sau asediatori, ocupați sau ocupați. Ce stranie legătură face mîntea călătorului peste milenii, privind aceste urme!

Întîlnim în drumul nostru restigii din timpul crucișilor, o fortăreață franceză ce poartă numele „La Tour du Chevalier”. Iar moscheea albă de la Ramleh este singurul monument rămas în picioare din străvechiul oraș cu acest nume, pomenit din vechime.

Ne oprim o clipă la mănăstirea de la Latrun, ce se numește și „Mănăstirea tăcuților”, după legămîntul tăcerii respectat aici. Apropiată de satul Aialon, ea constituie astăzi un punct de atracție pentru turiști. Și cînd ne reîntorcem la șoseaua principală, ieșind dintre cîmpurile de bumbac, simțim cum ne legăm prin toate măturile de timpul actual, al civilizației, cum părăsim jîntul legendelor pentru a intra în secolul douăzeci. Dar, înainte de a ne îndepărta, mai întîlnim în calea noastră, pe o îndîlțime ce străjuiește șoseaua, cîteva mări leșeză de piatră. Sub ele se află încăperi ce comunică între ele, prea mici pentru a fi fost folosite ca locuințe și toate acoperite de aceste leșeză grele de piatră. Sînt denumite „Mormintele Macabeilor”, considerate prin tradiție ca fiind urmele de peste timp ale celor cărora le este închinată sărbătoarea de Hanuca.

Coborîm în adîncimile de piatră, cu evlavie, așa cum se cuvine în preajma unor locuri pe care eroismul și aducerea aminte le-au făcut sacre. Mîna omenească și truda ei gigantică au săpat aceste urme, au făcut din piatră culcuș și leșeză pentru a apăra osemintele sfînte și pentru a lăsa urmașilor acestă carte nescrisă, pe care tradiția, slăvind eroismul, o lasă peste veacuri urmașilor. Căci, fără îndoială, Macabeii au fost și sînt pentru poporul evreu simbolul eroismului sacru.

ANCUȚA MAICAN

■ Festivitatea decernării titlului de membru de onoare al Academiei Române. Dl Sef Rabin mulțumește pentru cinstirea făcută comunității evreiești din România.

Comemorarea dramei de la Olimpiada de la München

Victimele masacrului săvîrșit în timpul Olimpiadei de la München sînt comemorate în Israel în fiecare an.

Anul 5752 (septembrie 1991 — septembrie 1992) a fost proclamat an oficial comemorativ, în memoria celor unsprezece membri ai echipei sportive israeliene uciși la München, în urmă cu 23 de ani.

În Israel au avut loc ceremonii comemorative la sesiunea Academiei Olimpice Israeliene, din ianuarie, precum și în ziua aniversară a Olimpiadelor, 23 iulie, zi în care baronul Coubertin a proclamat reînființarea Jocurilor Olimpice în perioada modernă. O ceremonie comemorativă a avut loc și cu prilejul primirii oficiale a echipei israeliene participante la Jocurile Olimpice de la Barcelona din acest an.

Ceremoniile comemorative la mormintele celor uciși au loc an de an în ziua comemorării masacrului — după calendarul evreiesc, la 26 Elul. În acest an, ziua comemorării a căzut la 24 septembrie. La 21 septembrie a avut loc, totuși, și la Tel-Aviv o ceremonie comemorativă, la care a participat și ambasadorul Germaniei în Israel, Otto von Gablenz.

Dorința sportivilor israelieni de a-și asigura, prin performanțele lor, o parti-

cipare la întrecerile olimpice n-a reușit să atenueze tragedia de la München, a declarat Uri Afek, conducătorul Comitetului Olimpic. Și totuși, atentatul de la München n-a întrerupt viața sportivă din țară. Dar trauma din '72 s-a întipărit adînc în conștiința colectivă a Israelului. „Faptul că teroristii n-au luat cîștigi de puțin în considerare nici măcar simloli pace olimpice a adus în mod pregnant în fața ochilor israelienilor pericolul ce-i pîndeste. Nici astăzi, tragedia de la München n-a fost dată uitării. Acest lucru s-a vădit atunci cînd luptătoarea de judo israeliană, Jael Arad, a cîștigat la Barcelona medalia de argint. Ea a dedicat medalia obținută memoriei celor unsprezece victime de la Olimpiada mîuncheneză.

Pînă în ziua de azi n-a fost uitat nu numai atacul prin surprindere asupra sportivilor israelieni, dar nici starea de neputință care a domnit în acele zile, cînd întreaga țară și-a ținut respirația, pentru ca, apoi, în cele din urmă, să trebuiască să renunțe la orice speranțe. În fața acestui pericol potențial permanent, israelienii, evreii din întreaga lume, alături de toți cei animați de convingeri democratice, trebuie să dedosească atenție maximă.

ROSTUL AFECTIVITĂȚII

rece, în cele din urmă, el înseamnă, inevitabil, moarte. „Angoasa morții (una din cele mai puternice surse de suferință ale omului, prin aceasta se deosebește de animal, fixat în prezent, care n-are decît spaima morții născute dintr-o situație momentană)...”.

În primul rînd, angoasa morții menține subaprecierea temporarului în favoarea ideii de eternitate, sau cel puțin a stabilității, care nu este decît un surrogat mai la îndemînă al eternității. Schimbarea cere un efort de readaptare care tulbură obisnuințele și stîrșește nesigurantă; stabilitatea este comodă, iar eternitatea consolează frîmîntările actuale.

Nu se poate ieși din criza spirituală a societății contemporane fără restabilirea unității autodinamice dintre afectivate și rațiune, dintre știință, morală și artă.

Cu cît este mai profundă criza spirituală prin care trece societatea contemporană, cu atît mai actuale sînt idealurile iudaismului. Mai presus de toate, iudaismul este o concepție care îi învață pe oameni să lupte cu ei înșiși, să-și tîină instinctele sub controlul rațiunii, să-și strunească afectivitatea. Iudaismul nu se împotrivesc naturii, ci doar tendințelor ei sălbatice. Ascetismul este străin iudaismului. Idealul iudaismului nu urmărește nimicirea naturii, ci doar domesticirea ei. Iudaismul este o concepție a vieții deplină, nu a morții izbăvitoare. Respectarea celor zece porunci nu restrînge viața omului, ci o civilizează. Crezînd în perfecțiabilitatea necontenită a omului, „religia evreiască a fost de la origine și odată cu înaintarea timpului n-a încetat să devină și mai mult o religie istorică, în contrast permanent cu toate religiile naturale” (S.W. Baron, *Histoire d'Israël*, Paris, P.U.F., 1956, p. 5).

J.B. Agus subliniază și el că „felul po-

runcilor este să moralizeze și să spiritualizeze persoana umană” (*L'évolution de la pensée juive*, Paris, Payot, 1961, p. 61).

În iudaism, scopul suprem al omului este omul însuși, cu individualitate în continuă dezvoltare. „Nu se ucide nicio dată pentru om; nici pentru Dumnezeu. Orice omor este împotriva omului și deci împotriva lui Dumnezeu” (Elie Wiesel, *Célébration biblique*, Paris, Seuil, 1973, p. 57—58).

Nu este posibilă o civilizație înaintată fără conștiința de sine, și, mai ales, fără stăpînirea de sine a fiecăruia. Ceea ce deosebește omul de toate celelalte ființe este libertatea lui de a se afla în fața reacției spontane față de provocările mediului la intervenția conștiinței în mersul lucrurilor. Omul este, din această pricină, singura ființă care poate deveni individualitate creatoare. În iudaism, cea mai mare importanță o are individualitatea, nu masa, nu rasa, nu clasa. Nu ura, ci iubirea este sentimentul predo-

minant în iudaism. Numai diferențierea societății în individualități din ce în ce mai originale poate să ducă la o unitate rodnică a civilizației contemporane, împotriva oricărei uniformizări stagnante. „Acesta este sensul pe care iudaismul îl dă „vieții interioare”, care nu trebuie să înceteze să fie o meditație a raportului nostru cu exteriorul și mai întîi cu celălalt” (Jean Starobinski, *Note sur le judaïsme de Kafka*, în „Aspects du génie d'Israël”, Paris, 1950, p. 291).

Iudaismul încearcă necontenit să reafirmă unitatea dintre sensibilitate și intelect, dintre gînd și faptă. „Israel este omul existențial; Egiptul clădește templul său în piatră. Platon construiește republica sa în nori. Evreul privește omul și cu omul de carne și sînge, cu omul întreg el înțelege să instaureze ordinea sa, sau, mai degrabă, justiția sa” (Georges Catul, în *Les juifs*, Paris, 1937, p. 261).

¹ M. Scheler, *Le sens de la souffrance*, Paris, p. 24.

² Ibid., p. 140.

³ André Joussain, *Les sentiments et l'intelligence*, Paris, 1930, p. 76—77.

⁴ Max Scheler, op cit., p. 23.

SCRISORI DE LA CITITORI

Mult stimate Domnule Șef Rabin, Vă trimt omila mea contribuție de 1000 (una mie) lei, deocădă, pentru Federația Comunităților Evreiești.

Vă doresc un an bun, cu sănătate, fericire, pînă la 120 de ani, împreună cu stimata Dumneavoastră soție, doamna Amalia dr. Rosen. Amin!

Sînteți un mare rabin al zilelor noastre, un erou, un om de o cultură și o inteligență sclipitoare.

Dumneavoastră nu sînteți numai tatăl evreilor din România, ci și un distins

conducător al evreilor din toată lumea.

Cînd primesc un colet cu alimente, îmi vin lacrimile în ochi. Îmi face impresia că mi-au trimis tata sau iubitele mele surori sau fratele care m-au iubit.

Vă doresc multă sănătate. Fericire, luciditate, pînă la 120 de ani și să vă păzească Dumnezeu de dușmani. Amin!

Cu multe mulțumiri și cu stimă (la aproape 91 de ani)
OLGA ȘTEFANESCU
născută Grünberg

Descoperire arheologică „singulară“

REGATUL IEHUDA INTR-O NOUA LUMINA

O știre, însemnată înainte cu 2.600 de ani pe un ulcior, a fost descoperită de arheologi de la Universitatea Tel-Aviv. Dar abia cind textul va fi complet descifrat, se va putea arunca o nouă lumină asupra istoriei biblicului regat Iehuda.

O echipă de arheologi-laboranți, care se îndelungă la operația de rutină de curățire a cioburilor, a găsit, nu de mult, fragmente dintr-un mare ulcior, cu o inscripție în cerneală neagră 17 rin-

duri cu scriere ebraică timpurie, datînd de acum 2.600 de ani. Cioburile au fost găsite cu prilejul unor săpături întreprinse în Horvat Uza — o fortăreață în estul Neghev-ului, unde și înainte vreme au fost găsite o mulțime de asemenea fragmente din vase de lut, denumite Ostraca. Din 1982, sapă în acest loc o expediție comună a Universității Tel-Aviv și a Universității Baylor-Texas.

Inscripția de pe partea exterioară a ulciorului cuprinde cuvintele: „primul, al doilea, al treilea, al patrulea”, înaintea unor nume, pare-se, înscrise în ordine ierarhică și referitoare la organizarea militară a fortăreței. Numele de pe aceste cioburi (Ostraca) de la Horvat Uza, care au fost descifrate, sînt: Avi-yahu, Eliyashib, Nehemyahu și Natan (un nume nou apărut în săpăturile de la Horvat Uza).

Mai apar și alte denumiri, care și pentru arheologi sînt, de asemenea, complet noi. Una dintre persoane este caracterizată ca ofițer (katzin) al unui trib (mate). Este pentru prima dată cînd astfel de cuvinte apar într-o sursă non-biblică, dintr-o perioadă biblică.

Aceste fragmente (Ostraca) au fost descoperite cu mult timp după terminarea campaniei de săpături. „Cînd adunăm cioburi, le spălăm de regulă imediat, la locul unde au fost descoperite, pentru a vedea dacă există pe ele vreo inscripție”, declară profesorul Yitzhak Beit-Arieh, conducătorul echipei de arheologi de la Universitatea Tel-Aviv. „Dar la sfîrșitul

campaniei, timpul era pur și simplu nedestulător. De aceea, am împachetat ultimele fragmente descoperite și le-am aranjat în grabă, deoarece trebuia să evacuașim locul și să plecăm. A durat cîteva ani pînă ce am găsit prilejul să le analizăm în laborator. Am recomandat restauratorilor noștri să caute cu grijă inscripții ce s-ar putea afla pe toate fragmentele necurățate încă. Așa a fost găsit acest ulcior”.

Profesorul Beit-Arieh lucrează acum la descifrarea scrisului. „După o primă examinare a materialului, se pare că acesta aduce o lumină în privința structurii armatei și administrației regatului Iehuda, pe la sfîrșitul perioadei primului Templu, despre care nu se cunoștea prea multe lucruri”.

El caracterizează descoperirea drept „singulară”, deoarece inscripția a fost făcută direct pe un vas întreg.

De regulă, cioburi de vase erau folosite pentru însemnări și copii de pe scrisori, deoarece papirusul era prea scump, pentru lucruri care prezentau mai puțin interes. Poate că ulciorul a servit ca un fel de antic panou de afișaj, presupune profesorul Beit-Arieh, care a condus pînă acum — în mai multe fortărețe din regiunea Neghev — săpături arheologice. În Neghev, clima uscată de pustiu este favorabilă păstrării într-o stare nealterată a obiectelor antice. „Multe cioburi (Ostraca) datînd de prin secolul al VII-lea î.e.a. au fost găsite la Tel Arad. Chiar cînd am săpat într-un fort mai mic, ca Horvat Radun (în anul 1988), am dat de numeroase Ostraca. Poate că în acestea se reflectă cunoașterea mai bună a cititului și scrisului în acea perioadă. Printre cele cincizeci de nume de pe acest vas, apar unele pe care le întîlnim și în Biblie”.

Asistență umanitară acordată de JOINT în fosta Iugoslavia

Te benzile lipite pe geamurile camioanelor cu ajutoare ce se îndreaptă spre Sarajevo, se poate observa o menoră cu brațe puternice, de culoare albastru. Sub menoră sînt înscrise cuvintele „La Benevolencia”, numele în ladino (iudeo-spaniolă) al Societății Comunității Evreilor din Sarajevo pentru ajutor social. Cineva și-ar putea imagina că în interior se află provizii doar pentru rămășițele acelei comunități care a venit la Sarajevo acum aproape 500 de ani, după expulzarea evreilor din Spania. Dar nu sînt numai pentru evrei.

Deoarece evreii sînt de mult timp o parte a populației orașului Sarajevo și nu iau parte la conflict, comunitatea evreiască se bucură de încrederea tuturor părților, o încredere pe care ea s-a luptat să o păstreze.

Respectarea statutului său de neutralitate dă posibilitatea „Benevolenciei” de a servi din ce în ce mai mult ca un canal sigur de asistență umanitară, preferențială pentru locuitorii asediați din Sarajevo, indiferent de credință sau origine lor etnică.

Cu sprijinul organizației „Joint”, „La Benevolencia” a devenit un mic, dar semnificativ exemplu de cooperare și ajutor mutual pentru diferitele grupuri aflate într-un conflict de genul unor adevărate războaie tribale.

Ca rezultat al acțiunii întreprinse de Consiliul european pentru servicii comunitare evreiești și de noul său director executiv, Michael May și mulțumită mai multor inițiative locale, pături aduse din Salonic, alimente de la Viena, haine de la Bratislava și Livorno, lîină de la Bruxelles și donații în bani de la Helsinki și Stockholm sînt toate îndreptate acum către zonele aflate în cea mai mare nevoie. Două camioane cu provizii colectate de o prințesă italiană se vor putea alătura caravanei de asistență umanitară.

De donații beneficiază atît refugiați evrei, cît și neevrei din Serbia, Croația și Slovenia; persoane trăind în orase de pe tot cuprinsul Bosniei: Doboi, Banja Luka, Mostar, Tuzla și, desigur, Sarajevo.

În interiorul orașului, „La Benevolencia” a ajutat la formarea unei coaliții interetnice care include organizații atît de diferite, precum societatea filantropică sîrbă „Dobre Tvor”, „Caritas” și „Merkhamet”. Jacob Finci, președintele în exercițiu al „Benevolenciei”, este, de asemenea, președintele executiv al acestei coaliții.

ASISTENȚA UMANITARĂ PATRUNDE, IAR OAMENI ÎN PERICOL PLEACĂ ÎN SIGURANȚĂ

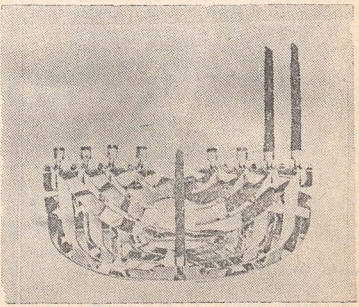
În urma ședinței din septembrie, „Joint Distribution Committee” a trecut la realizarea comunicațiilor radio între comunitatea evreiască din Sarajevo și lumea din afară, trimițînd acolo o echipă, formată din Eli Eliezri și Doron Tashtit, pentru a instala echipamentul și a ajuta la pregătirea următoarei evacuări.

Evacuarea unui lot a avut loc la 14 noiembrie. Un camion cu ajutoare, trimis pentru cei rămași în oraș s-a întors supraincercat cu bagajele evacuaților. Autobuzul organizației croate de ajutorare „Napredak” („Progres”) s-a alăturat convoiului. Acest grup, împreună cu alți aproximativ 200 de sîrbi, croați, musulmani au putut, de asemenea, să părăsească Sarajevo, sub protecția „Benevolenciei” și a „Joint”-ului.

Această modestă umbră de protecție se extinde la toate grupurile etnice aflate în război.

Cîteva dintre sîrbi care au ieșit din oraș în timpul evacuării au călătorit spre Budapesta, împreună cu olimii care pleacă în Israel.

YECHUEL BEN CHAIM

Concert festiv pentru „Maghen David Adom“

ACȚIUNE FILANTROPICĂ ÎN FAVOAREA STAȚIEI DE PRIM-AJUTOR DIN KIRIAT-SHMONA

„Cel ce salvează o viață omenească e ca și cum salvează întreaga lume”, sub această deviză menține „Maghen David Adom” (MDA) una dintre cele mai importante funcții vitale ale Israelului. Ca și Crucea Roșie și alte organizații care vin în ajutorul binelui public, și MDA, ca organizație de ajutor, este înzestrată cu ambulanțe, stații de prim-ajutor și multe alte servicii de asistență socială permanentă pentru binele oamenilor.

Situația economică a Israelului, confruntat cu problema absorbției olimilor, se repercutează, firește, și asupra activității acestei organizații. Se simte imperios nevoia unui sprijin financiar. Din acest considerent, președinta Cercului de sprijin berlinez al MDA, Sylve Franke, a lansat o invitație la o ceremonie de binefacere în favoarea stației de prim-ajutor din Kiriat Shmona. O sută de prieteni ai asociației de binefacere au dat curs sugestiei dnei Franke, care a organizat și finanțat special în acest scop un program festiv.

Un grup de oaspeți iluștri au plecat, cu autocarul, la Sala Filarmonicii din Berlin, unde renumitul dirijor Zubin Mehta, împreună cu orchestra filarmonică a metropolei germane au susținut un concert în matineu. Programul a oferit o aleasă delectare artistică: Uvertura „Leonora” și Concertul pentru pian, violă, violoncel și orchestră de Ludwig van Beethoven, ca și poemul „O viață de erou”, de Richard Strauss. Solicit acestui concert, trei tineri israelieni — violonistul de 21 de ani Guy Braunschtein, pianistul de 22 de ani Itamar și violoncelista de 19 ani Inbal Segav — au entuziasmat publicul.

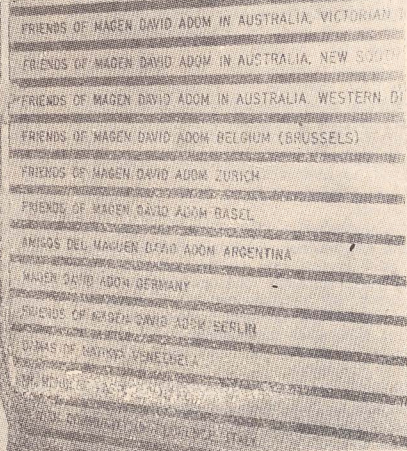
După reușitul concert, amfitrionii i-au invitat pe oaspeții la un dejun la Berlin Excelsior Hotel. Printre convivi remarcabili s-au numărat maestrul Zubin Mehta și oaspeții de onoare: consilierul general israelian Mordehai Lewy, Friede Springer și Ernst Cramer. O surpriză deosebită a constituit-o apariția neașteptată a ministrului sănătății din Israel, care a sosit de la New York, făcînd o scurtă escală, pentru a fi prezent la această acțiune umanitară.

Cînd Cercul de sprijin berlinez „Maghen David Adom” a preluat protecția stației de prim-ajutor din Kiriat Shmona, aceasta era un sat; astăzi, este un orașel cu 20.000 de locuitori. Cel mai apropiat spital se află însă la 50 de kilometri, în orașul Tfat. Misiunea stației de prim-ajutor este de a pregăti pacienții pentru transportul cu elicopterul la spital. O mică anexă permite, pe baza celui mai modern aparat medical, intervenții mai puțin complicate. 25 de ambulanțe deservesc și kibutzurile din

împrejurimi. O nouă stație radio va fi necesară pentru așezările izolate din acest ținut muntos. Ea urmează a fi instalată pe muntele Canaan — situat la o distanță de 25 km de zbor de Kiriat

Propaganda pentru „Maghen David Adom” este cea mai importantă preocupare pentru Sylve Franke, președinta cercului berlinez de sprijinire a acestei organizații

PENTRU LINIȘTEA ȘI DEMNITATEA NOASTRĂ

(Urmare din p. 1)

U.D.M.R.) au hotărît inițierea unui proiect de lege care să nu mai lase loc la interpretări echivoce.

Anteproiectul prezentat de dl Șef Rabin este redactat de un grup de juriști aparținînd etniilor din România, potrivit Constituției țării și convențiilor pentru drepturile omului la care a aderat și România. Proiectul este redactat și în spiritul legislației franceze, care pedepsește antisemitismul, xenofobia și ura de rasă.

Dl Șef Rabin a solicitat președintelui Iliescu ca, deși votarea unei legi e de competența Parlamentului, să binevo-

iască a sprijini adoptarea acestei legi menită a feri pe cetățenii țării de zizanii și insulte și să restituie României imaginea ei de țară ospitalieră pentru toate minoritățile și cultele care locuiesc pe teritoriul ei.

Dl președinte Iliescu a condamnat cu energie fenomenele antisemite și neofasiste și a făgăduit să studieze anteproiectul și să facă tot ce e necesar pentru o conviețuire pașnică a cetățenilor țării, indiferent de religii sau etnii i-ar aparține.

Audiența, care a durat aproape două ore, a decurs într-o atmosferă cordială.

ABRAHAM BEN MEIR IBN EZRA

900 de ani de la naștere

Cărturar, scriitor, orator de excepție, unul dintre filozofii de seamă ai iudaismului sefard, Abraham ibn Ezra s-a născut acum 900 de ani (1092) la Toledo

limbii ebraice sînt realizate în timpul șederii sale în Italia.

Ibn Ezra a plecat în Provence înainte de 1155, oprindu-se la Rieziers, unde a

În 1158, a fost la Londra, unde a scris o carte filozofico-religioasă, „Yesod Mora”, pentru elevul său, Joseph ben Jacob. În nordul Franței, Ibn Ezra a venit în contact cu renumitul nepot al lui Rași, Rabi Jacob, cunoscut sub numele de Rabeinu Tam.

În 1160, îl regăsim în Provence și la Narbonne, unde a tradus o carte de astronomie din arabă. Dacă datele ce încheie comentariul său la Tora sînt și ultimele, atunci putem deduce că viața lui Ibn Ezra s-a încheiat în același loc unde a început cea de-a doua parte a activității sale, respectiv, la Roma, oraș în care a început, de asemenea, ultima sa lucrare de gramatică ebraică, „Safê Berurâ”. Într-un paragraf din introducere a acestei cărți neterminate, scrisă pentru elevul său Solomon, Ibn Ezra își manifestă speranța că „aceasta va fi un testament al lui Abraham, fiul lui Meir, și-i va păstra amintirea din generație în generație”. Există, însă, și o altă ipoteză despre moartea cărturarului. După o afirmație a lui Abraham Zacuto, Ibn Ezra ar fi murit în Calahorra (oraș în nordul Spaniei), afirmație ce se întemeiază pe supoziția că învătului i-ar fi fost dor de țara natală, Spania, ceea ce l-a făcut să părăsească Roma și să moară pe pămînt spaniol.

Între-unul din cele mai cunoscute poeme ale sale, Ibn Ezra a caracterizat a doua perioadă a vieții sale prin cuvintele: „Am trăit în acel loc ca străin, am scris cărți și am scos la iveală cite ceva din tainele cunoașterii”. Este numai un exemplu de savant rătăcitor, care a avut o deosebit de bogată activitate științifică și literară într-o existență deloc ușoară, sub stresul unor împrejurări nefertice, personale și sociale, și care a scris opere perene.

Ibn Ezra însuși și-a considerat viața

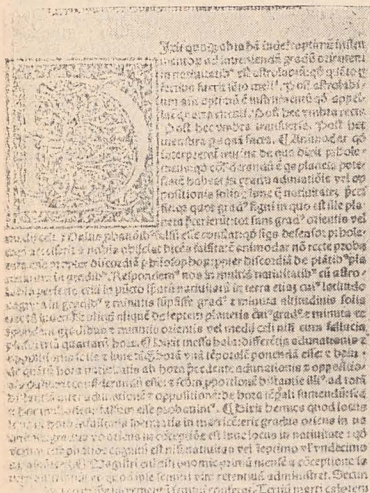
ca un exil. S-a numit totdeauna un „sefard” și a dat o impresionantă expresie dragostei pentru țara părinților săi într-o elegie despre persecuțiile datorate almozilor, care au început în 1142. În acest poem („Diwan”), el enumeră orașele spaniole și nord-africane în care comunitățile au fost victime ale persecuțiilor. Remarca sa despre comandamentul privitor la bucuria de a lua, de Sucot, ramuri de palmier, de mirt, de salcie și o chitră (Leviticus, 23, 40) oferă o imagine asupra profunzimii dorului său de Eretz Israel, nicicînd satisfăcut: „Oricine este exilat în țările lui Edom va înțelege, dacă are sensibilitatea necesară, adîncul sens al acestui comandament”.

Viața nomadă a unui exilat, așa cum a dus-o Ibn Ezra timp de aproape trei decenii, i-a dat posibilitatea să-și îndeplinească misiunea care a fost — într-un înalt grad — istorică. El a răspîndit printre evreii europeni opere ale unor cărturari evrei apărute în perioada interferențelor culturale iudeo-arabe. A fost omul potrivit pentru această misiune, datorită ușurii cu care și-a însușit cunoștințele științifice.

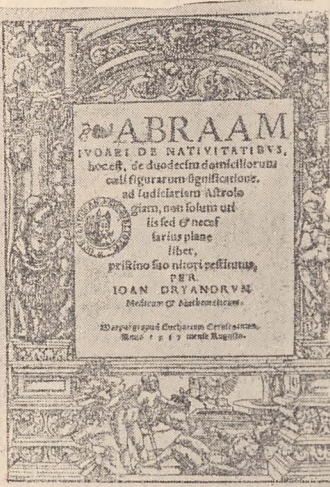
Al-Harizi (în „Takemoni”, IV), afirmă despre poezia lui Ibn Ezra: „Poemele lui Ibn Ezra reprezintă un suport sufleteș în timpuri de restriște, o ploaie înviitoare în vreme de secetă. Întreaga sa poezie e sublimă și admirabilă în conținut”. Zunz (în „Literaturgeschichte”, p. 207) scrie: „Prin el, diferența dintre piut (poezia sinagogală) și poezia ebraică clasică poate fi ușor recunoscută. Totuși, poezia nu a fost defavorizată pentru preocupările sale culturale. Număr și măsură se ascund în versurile sale și scîntelile de gânduri țigăne din cuvintele lui — nu tablouri ale imaginației”.

Trebuie, de asemenea, menționat că nu s-a păstrat nici o lucrare în arabă a lui Ibn Ezra, deși era perfect familiarizat cu această limbă. Timpul și vicisitudinile istoriei noastre și-au spus și de astă dată cuvîntul.

După Solomon H. Waldenberg — Encyclopaedia Judaica)

Prima pagină a cărții „Sefer hamoladot”, de Abraham ibn Ezra, tradusă la Veneția, în 1485.

Coperta aceleiași traduceri, tipărită în 1537, la Warburg

și a murit la vîrsta de 75 de ani. Numele tatălui său era Meir și familia sa se trăgea, probabil, dintr-o ramură a căreia i-a aparținut și poetul Moses ibn Ezra. Ibn Ezra însuși, într-un acrostih, amintește de Toledo ca despre orașul său natal. Un filozof contemporan, Abraham ibn Daud, îl definește drept una dintre cele mai ilustre personalități ale iudaismului sefard, o mîndrie a acestuia.

În prima perioadă a activității sale creatoare, Ibn Ezra a fost preocupat, mai ales, de poezie; majoritatea poemelor sale religioase au fost compuse, probabil, în acea perioadă. Într-un lung poem de lamentații, îl declară: „Odată, în tinerețea mea, obișnuam să scriu cîntece prin care am împodobit învățătura iudaică cu un șirag de mărgelă”. De fapt, acel Ibn Ezra și-a însușit și aprofundat în tinerețea sa, petrecută în Spania, cunoștințele din variate domenii științifice, așa cum dovedesc scrierile din a doua parte a vieții sale. Bogăția și varietatea conținutului lor poate fi explicată numai prin multitudinea studiilor sale timpurii.

Proeminenții cărturari evrei din Spania au fost prieteni cu Ibn Ezra: în Cordoba, orașul în care a trăit în tot timpul șederii sale în Spania, sînt menționați Joseph ibn Tadiak și, mai ales, Iehuda Halevi. În comentariul său biblic, Ibn Ezra face dese referiri la numeroase interpretări ale textelor sacre, desprinses din discuții cu Iehuda Halevi.

Ibn Ezra nu pomeneste nicăieri despre legăturile sale de familie. Dar, dintr-o remarcă la un comentariu mai larg despre cartea „Exodus”, se poate trage concluzia că mariajul său a fost binecuvîntat cu cinci copii. El au murit, probabil, de timpuriu, cu excepția fiului său, Isaac, care a părăsit Spania odată cu tatăl său (circa 1140) și care, în 1143, a compus, la Bagdad, cîntece în cinstea lui Alah. Se pare că, spre marea durere a părintelui său, Isaac s-a convertit la islamism. Incapabil să-și întoarcă fiul la iudaism, Abraham a plecat la Roma, unde, după multe neazuri, și-a regăsit, în cele din urmă, liniștea, atît cît o mai putea găsi un părinte în asemenea împrejurări.

În a doua parte a vieții sale, Ibn Ezra poate fi imaginat ca un om singular, care, fără legături de familie, trăia o viață instabilă, de peregrin. Totuși, anul 1140 reprezintă o dată precisă pentru delimitarea celei de-a doua perioade a vieții sale. Ibn Ezra notează despre sine într-un comentariu la cartea „Kohelet”: „A plecat din țara natală, Spania, și a venit la Roma”. Aceasta, însă, nu dovedește nimic privitor, cel puțin, la călătoriile sale în Africa de Nord și Egipt, pentru desăvîrșirea studiilor, întreprinse între plecarea din Spania și sosirea la Roma. Se pare că Ibn Ezra a fost în Africa în același timp cu Iehuda Halevi. E posibil, de asemenea, ca învătului să fi ajuns și în Eretz Israel și chiar la Bagdad. (După unele izvoare — și în India). Aceste călătorii marchează întreruperea șederii sale în Italia și ocupă perioada de timp dinaintea atestării prezenței sale în Provence. O întreagă serie de exegeze biblice și gramaticale ale

scris o lucrare despre denumirile lui Dumnezeu. El a locuit, de asemenea, cîțiva ani, în nordul Franței, la Deuz, unde a terminat cîteva dintre exegezele sale și a început un comentariu la Tora.

Arhivele de la Moscova scot la lumină noi adevăruri

ISTORICUL IRVING SI JURNALELE LUI GOEBBELS: DISPUTA IN JURUL PUBLICARII LOR. BELA HWALD ALTHAUS, NOU „PROMOTOR AL NEO-FASCISMULUI GERMAN”, IL SUȚINE PE DAVID IRVING

Casa cu numărul 81 din londoneza Duke Street este de fapt ceea ce un francez ar numi „une bonne adresse”. Ea se află în cartierul Mayfair; numai oameni cu adevărat bogați își pot permite să aibă aici o locuință.

Organizații evreiești, în frunte cu Board of Deputies of British Jews, au organizat o demonstrație de protest în fața casei cu numărul 81, deoarece acolo locuiește David Irving, istoric revizionist, care, cu toate mijloacele ce-i stau la dispoziție, se străduiește să dovedească faptul că Holocaustul ar fi o născocire evreiască.

Prilejul nemijlocit pentru protest l-a oferit un seminar organizat de o grupare în care Irving este extrem de activ și care se denumește „Campaign for Real History”. Ca invitat s-a numărat, printre alții, avocatul Fred Luchters, american, care agită ideea că n-ar fi existat camere de gazare la Auschwitz, Maidanek și Treblinka.

Într-un manifest, seminarul a fost prezentat ca „un îndemn pentru acțiuni practice împotriva mitului Holocaustului”.

A fost oare o întîmplare că tocmai în timpul seminarului a izbucnit o nouă controversă în jurul lui Irving? De altminteri, renumitul hebdomadar londonez „Sunday Times” anunțase că va începe publicarea în serial a jurnalelor complete ale lui Goebbels, care au fost descoperite acum cîțiva vreme în arhivele de la Moscova. Acest document ar oferi „o nouă viziune de ansamblu asupra activității dictatorului nazist și a tratativelor acestuia cu alte state”.

Dacă opinia publică britanică mai manifestă și astăzi interes pentru aceste jurnale — rămîne de văzut. Redactorul șef al revistei „Sunday Times” — Andrew Neil — a dobîndit de curînd un succes de public prin apariția unei serii de articole cu privire la presupusa „criză conjugală” dintre prințul și prințesa de Wales. Acum, o oferă cititorilor jurnalele lui Goebbels, din care a copiat și a pus la dispoziție textele nimeni alt decît tăgăduitorul Holocaustului, David Irving.

Acesta fusese prezentat, potrivit relațiilor publicației londoneze „Independent”, de Peter Millar, un colaborator extern al lui „Sunday Times”, conducătorilor arhivei din Moscova, drept un

„istoric de marcă”, care lucrează la o biografie a lui Goebbels.

Cum era de așteptat, stîrile despre colaborarea lui Irving la „Sunday Times” au suscitat nămeidecî uimire și proteste. Însuși redactorul șef, Andrew Neil, cunoscut ca jurnalist și teleshopier, s-a aflat în centrul unui puternic tir incrușcat. Într-un interviu acordat BBC-ului, el l-a caracterizat atunci pe Irving drept „unul dintre puțini oameni din lume care puteau descria scrierile lui Goebbels”. Irving ar fi copiat doar jurnalele, participarea sa la publicarea lor fiind „neînsemnată”.

„Ceea ce întreprinde el în activitățile sale politice nu are nici o legătură cu mine și consider toate opiniile sale politice, îndeosebi în ceea ce privește nazismul, drept reprobabile” — a spus Neil. Un comunicat din „Independent”, în care se scria că Irving a încetat pentru colaborarea sa „un onorariu alcătuit din șase tranșe” a fost imediat dezmîntat într-un articol de senzație al lui Peter Millar, apărut pe pagina întâi a lui „Sunday Times”. Potrivit recentelor comunicate de presă, onorariul ar fi reprezentat „numai” 75 000 de lire sterline, deci tot o sumă importantă.

Redactorul șef Neil, la rîndul său, a subliniat că transcrierile textelor vor fi verificate încă o dată, cu excitație, înaintea publicării lor. Cu această misiune, se spune, a fost însărcinat un profesor de istorie modernă de la Oxford, Norman Stone.

Actuala controversă londoneză grătează, deci, nu ca altădată în cazul așa-numitelor jurnale ale lui Hitler, în jurul moștenirii literare a lui Goebbels, descoperită inițial la Moscova de istoricii din Mînchen, ci în jurul implicării unui apologet al lui Hitler la prelucrarea manuscriselor pentru „Sunday Times”, care aparține concernului de presă

Rupert Murdoch. În articolul lui Millar din 5 iulie, acesta explică alegerea lui Irving — exclusiv datorită „rarei sale capacități de a descifra scrierile, asemănător unei pinze de păianjen, al lui Goebbels” — pentru pregătirea manuscrisului. Irving s-a obligat, la rîndul său, să furnizeze redacției o transcriere nereditată. El a mai recunoscut că unele dintre jurnalele recent găsite vin în contradicție cu propriile sale opinii.

Goebbels contra Irving, deci? Asta rămîne de văzut.

Într-o încercare ciudată, dar tipică pentru el, de a reacționa la critica tot mai amplă printr-un contraatac, printr-o așa-zisă lovitură sub centură, istoricul revizionist a găsit într-un timp oportun să se compare cu scriitorul Salman Rushdie, prigonit de musulmanii fundamentaliști și condamnat la moarte, după cum se știe, de Ayatollah Khomeini pentru romanul său „Versete satanice”. Cu alte cuvinte, critica la adresa lui Irving este pusă acum deschis pe același plan cu cea chemare la crimă.

Între timp, cotidianul londonez „Daily Mail”, care concurează cu „Sunday Times”, a tăiat avîntul gazetei duminicale a lui Andrew Neil. El a anunțat că va începe publicarea în serie a unor extrase din jurnalele lui Goebbels, cu două zile înainte de „Sunday Times”. Și: David English, redactor șef al publicației „Daily Mail”, a făcut cunoscut că ziarul său a primit extrasele de la un institut de istorie mînchenese, plătit pentru copyright suma de 50 000 de mărci.

Irving, condamnat de curînd în Germania, pentru negarea Holocaustului, la plata unei amenzi, n-a fost, de altfel, împiedicat să participe, la Londra, la sus-amintitul seminar al tăgăduitorilor Holocaustului.

Partizani ai acestor organizații din International Students House, situat în Great Portland Street, au fost apărați de poliție în fața demonstranților protestatari.

PETER BAUM

PARADISUL DINTRE MARE ȘI DEȘERT

Amplasamentul este unic — de o parte, marea scintiletoare, de cealaltă parte, în lumina alternantă a soarelui, formațiunile cu contururi frământate ale înălțimilor din deșert. Și între ele o oază cu grădini tropicale, izvoare clipocinde, palmieri umbroși. Acesta este amplasamentul hotelului „Princess Eilat”, construit la ora actuală în Israel. Specialiștii israelieni în materie consideră: că noua prințesă hotelieră este „un paradis în miniatură”. Că el va fi, cel puțin, hotelul cu cea mai pitorească poziție din regiune, nu încapă nici o îndoială. În luna septembrie hotelul „Princess Eilat” și-a deschis porțile.

El oferă clienților săi o multitudine de facilități: 470 de camere, fiecare mobilată elegant și prevăzută cu confortul corespunzător, fiecare cu vederea spre marea scilpitoare, opt restaurante, cabine medicale, săli de reuniuni, un cadru adecvat pentru orice gen de festivități. La acestea se adaugă o grădină cu plante tropicale, o piscină, un bazin cu tobogane acvatice, terenuri de tenis, discotecă, locuri de distracție, deschise mult după apusul soarelui.

„Princess Eilat” — a cărui construcție a început în urmă cu trei ani — a fost un obiectiv de investiție al comerciantului frankfurt Alexander Tesler, care, ca membru marcant al diferitelor organizații evreiești, precum „Keren Hayessod” sau „B'nai Brith”, se bucură în Europa de o deosebită considerație. Suma investită în hotelul de vis dintre mare și deșert se ridică la vreo 65 milioane de dolari. Alexander Tesler spunea: „Doresc ca prin investiția mea să dau un impuls turismului în Israel”. De îndată experții au apreciat proiectul drept „una dintre cele mai mari și exemplare investiții în turismul Israelului făcute în ultimii ani”. Chiar și soborul om de afaceri Alexander

Tesler se entuziasma uneori: „Prințesa Mării Roșii va fi o amfitrionă princiară”. Drept cheazăie că acest proiect va fi realizat, el a angajat ca general-manager pe un specialist în probleme hoteliere cu reputație internațională și cu succes în activitatea managerială în unele hoteluri de prim-rang — „King David” din Ierusalim, „Dan Hotel”, „Hilton Hotel” —, fiind pregătit în acest domeniu în Germania și Elveția. El îi poate saluta pe oaspeții săi, vorbind curgător patru limbi.

Pentru Ilan Fink se realizează acum un vis: „Să conducă un hotel chiar de la darea lui în exploatare, deci să se poată îngriji de la bun început ca oaspeții săi, veniți din toată lumea să se bucure aici de zile plăcute și fericite de odihnă, acesta-i visul unui manager de hotel”. „Princess Eilat” este un hotel elegant și confortabil de cură. Oaspeții care petrec pe țărmul Mării Roșii acel fermecător sfert de oră dintre zi și noapte, cu irealul cer albastru închis ca de catifea spre răsărit și înălțimile stincoase profilate în văpaia roșietică a asfințitului, având deasupra capului strălucirea nenumăratelor stele îmbinate cu luminile din Eilat City, vor simți ce înseamnă paradisul. Acest lucru își propune și noul hotel „Princess Eilat”: să fie un paradis al vremurilor noastre.

IDIȘ LA MUZEUL EVREIESC DIN HOHENEMS

Muzeul evreiesc din Hohenems (Austria) a organizat, în iunie 1992, al doilea curs introductiv de limba idiș. Conducător al cursului este tot prof. Hugh Denman, de la Department of Hebrew and Jewish Studies de pe lângă University College din Londra.

Idiș este o limbă apropiată de germana literară medie, cu componente ebraice, slave și romanice. Formată în secolul al IX-lea, cind evreii s-au stabilit și în Imperiul carolingian, idișul a devenit limba uzuală a evreimii europene. În Europa apuseană și centrală, a fost înlocuit, în secolul al XIX-lea, de limbile naționale ale țărilor respective. În Europa răsăriteană, a rămas însă cea mai importantă limbă a evreilor care trăiau în aceste țări, pînă la distrugerea comunităților evreiești de către național-socialism. America, țară de emigrare a multor evrei fugiți din Europa răsăriteană, a devenit apoi, în prima jumătate a secolului al XX-lea, un centru al cultivării limbii și culturii idiș. În 1973, scriitorul I.B. Singer, care trăia în Statele Unite și scria în idiș, a primit Premiul Nobel.

La Hohenems limba idiș a fost utilizată pînă la mijlocul secolului al XIX-lea. Idișul occidental vorbit în această regiune este ilustrat în muzeu într-o sală deosebită, prin documente sonore. Cursul organizat de muzeu oferă cunoștințe de bază în această limbă.

■ Oameni în Neghev

TRĂIRE EVREIASCĂ ȘI MESAJ

Ea debutează cu date de familie, nu o dată agrementată cu mult haz. Astfel, pinea pe care bunica lui o pregătise pentru simlăbă — „Hallot”, pe care o cocea în cuptorul casei, se numea „Mac-Mahon”, dacă era cam arsă. Porecla îi venea de la intrarea, din 1870, nu prea glorioasă, a lui Mac-Mahon în Langensultzbach; natural, toți locuitorii au alergat să-l vadă. Printre aceștia era și bunica lui André, care, reîntorsă acasă, a găsit Halla complet arsă.

Desprindem sfîșietoarea scenă a suspendării lui André Néher de la Colegiul Francez din Brive-la-Gaillarde, în 1940, la vârsta de 26 de ani, prin Decretul de la Vichy: „...eram singurii, colegul meu Blum, un bătrîn, și eu însumi, un tinereț, care traversam curtea spre a părăsi această casă căreia îi dădusem amindoi ce aveam mai bun în noi, gonîți fără a fi vinoați de altceva decît de a ne fi născut evrei. Și nimeni dintre colegii noștri, cit a durat străbătarea degradantă a curții colegiului, nu a făcut un gest, nu a spus un cuvînt, în afară de un profesor de matematică, domnul Delannoy, care ne-a întovărășit pînă la poartă, dar numai el, fără ca altcineva să-l imite sau să vină după el.

Nu știu care erau gîndurile lui Blum în cîteva minute, acest om bătrîn imbatrînise și mai mult. Lumea laică a Franței lui îndrăgite se prăbușise dintr-o dată. Poate că se gîndea la degradarea căpitanului Dreyfus. Neferticul Blum avea să fie asasinat, peste trei ani, în această „Înșulă a Diavolului” la puțerea a șase milioane, care, în veacul al XX-lea, s-a numit Auschwitz.

Cît despre mine, îmi reamintesc perfect la ce gîndeam în acea clipă: la bunicul meu din partea mamei, Nathan Strauss. Era născut în 1840, exact un secol înainte de ora în care mă găseam. Era învățător la Obernai cînd izbucni războiul din 1870 și, în urma războiului, în clipa opțiunii, acest evreu alsacian, slujbaş care învăța pe alții francezi, refuză postul pe care i-l ofereau noul regim. A refuzat să devină slujbaş prusac. Ne povestea, mai tirziu (temă pe care a imortalizat-o Alphonse Daudet în „Povestirile de luni”), ultima sa lecție pentru elevii francezi, în limba franceză, în timp ce afară se auzau tobele prusace. Și eu, de asemenea, tocmai predasem ultima lecție unor elevi francezi, în limba franceză, dar tobele care treceau pe stradă erau tobe franceze...”

În această primă parte, Néher se ocupă de semnificația Ierusalimului pentru iudaismul universal, tema unei conferințe pe care a fost-o, în 1983, cu ocazia

inaugurării Convenției bienale a Consistoriului Central Israelit al Franței, din însărcinarea Rabinului Șef de atunci al acestei țări, René Samuel Sirat. În concluzia conferinței, André Néher arăta deosebirea dintre misionarismul religiilor creștină și islamică și forța de atracție a spațiului ancestral din lumea evreiască. Această forță André Néher o numește geo-teologia iudaismului. El găsește în capitolul 30 din Deuteronomium „legea reîntoarcerii”, unică în felul ei:

André Néher, născut la Obernai, Alsacia, în 1914, a fost unul dintre cei mai cunoscuți gînditori ai iudaismului contemporan.

Primul profesor de limbă și literatură ebraică la Universitatea din Strasbourg, autor a peste douăzeci de cărți, André Néher a reunit în scrierile sale toate temele mari, de ieri și de azi, ale iudaismului.

Cartea sa „Jérusalem vécu et message”, apărută în 1984, îmbină convingător momente din experiența sa existențială cu substanța atît de bogată a opere sale culturale. Forma, foarte personală, a scrierii lui Néher este, deopotrivă, muzicală și sfîșietoare, alcătuită din patru timpi, care sînt tot atîtea părți ale cărții.

„După ce voi fi trecut prin toate aceste evenimente, binecuvîntarea și blestemul pe care ți le dau [...] Dumnezeu îți va aduna împrăștierea, va avea milă de tine și te va aduna dintre toate popoarele unde te-ai împrăștiat”. Pentru André Néher, Alia nu este pricinuită numai de Hitler, de Holocaust, de resuscitarea, în veacul al XX-lea, a evului mediu sau de irupția antisemitismului, ci, cum se exprimă el, de „o metafizică ce veghea asupra mea încă din leagăn. Ea lega de la naștere, prin rădăcini milenare ale ființei mele, reîntoarcerea existenței mele. Leșana Habaa biferușalaim — La anul la Ierusalim!”

A doua parte a cărții lui André Néher este o pledoarie în favoarea luptei pentru Biblie, nu numai pentru lectură ei. Este vorba de cea ce decurge din sentimentul de a fi situat, ca evreu, la intersecția dintre fizic și metafizic. Această se întîlnesc într-un moment al timpului în care „lucrurile, ideile, evenimentele nu mai sînt nici fără unitate, nici decupate, nici sfîșiate, ci sudate într-un lanț, lanțul timpului biblic, în care totul este fuziune, coexistență, înrădăcinare și proiect...”

Într-un capitol, scris mai ales cu inima, André Néher își expune reflecțiile despre „pasunea autovinovățirii”: Așamnu, Bagadnu, Gazalnu... Noi sîntem cei care am păcătuit, noi sîntem cei care ne-am revoltat, noi sîntem cei care... „Asta este capcana în care riscăm să cădem, încurajați de ritmul familiar, prea

familiar al serviciului divin de Iom Kipur”. Este „mărturisirea”, Vidui. André Néher subliniază „întîlnirea dintre evreu și Dumnezeu”, alianța, „Holocaustul a fost un moment al întîlnirii, înăuntrul uraganului...”.

Néher încearcă să răspundă la întrebarea: de ce? De ce le era impus evreilor, și numai lor, destinul care se cris-

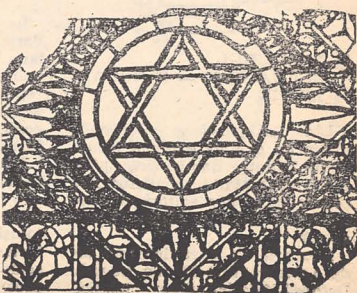
exigență, o predică, o făgăduință de depășire în eternitate”.

Aici Néher pomeneste un fapt semnificativ: „Voi vorbi în această carte și despre Universitatea din Strasbourg... În 1949, începusem predarea cursului meu de iudaism, după ce, înainte de 1939, făcusem studii de germanistică. Unul dintre profesorii mei de germană a fost A. Fuchs. El conducea teza mea de doctorat despre „Germania în opera lui Heine”. În 1942, am ars manuscrisul. Amindoi am suferit, dar am supraviețuit. În 1947, Fuchs era lîngă mine atunci cînd președintele juriului anunța că mi s-a acordat doctoratul, pe baza tezei asupra profetului Aмос. El m-a îmbrățișat, adăugînd: „Albert Fuchs, salvatul de la suprimare, îmbrățișează pe André Néher, salvatul de la Auschwitz...”.

Legiunea de Onoare i-a fost conferită lui André Néher în 1975, după ce, la vârsta de 60 de ani, se retrăsese de la Universitatea din Strasbourg și după ce făcuse Alia. Cum o parte dintre evreii din Franța ce primiseră Legiunea de Onoare înapoiaseră lui de Gaulle însemnele, exprimîndu-și astfel dezaprobarea față de atitudinea acestuia în 1967, se punea problema acceptării distincției. Néher înfățișează considerentele umane care l-au determinat să o accepte. La primirea însemnelor, a spus: „A învăța pe alții înseamnă a afirma speranță”. Patetismul cuvîntării sale este probat, credem, de fragmentul următor:

„...casa lui Dumnezeu nu este numai un palat regal. Ea este o Ieșiva — IE-SIVA SEL MAALA —, o casă de studii, o universitate. Și, ca învățător în această Ieșiva, ca Moré, ca Roș Ieșiva, Dumnezeu cere speranță. Existența iudaică, existența biblică este ca o frînghie încordată între două speranțe. Aceea a începutului: BEREȘIT și aceea a deznădămintului — AHARIT. La început este un DIALOG, iar la sfîrșit este o ÎNTREBARE”.

Z. KANTYMOȘ

STIRI

■ ISRAEL — O.N.U.

Având în vedere faptul că Israelul este membru cu drepturi depline al Organizației Națiunilor Unite, S.U.A. au cerut, printr-o declarație, ca Israelul să facă parte din diferitele organisme ale organizației, inclusiv ca membru al Consiliului de Securitate.

Purtătorul de cuvânt al Departamentului de Stat al Statelor Unite, dl Richard Boucher, a declarat: „Statele Unite sprijină drepturile Israelului de a fi ales în Consiliul de Securitate și inclusiv în una dintre cele cinci grupe geografice care numesc candidații pentru organismele O.N.U.”.

Israelul speră să se poată alătura Europei occidentale și altor grupe până când calitatea sa de membru în grupul asiatic va fi aprobată.

■ RELATII DIPLOMATICE

La invitația ministrului de externe israelian, Shimon Peres, a sosit în Israel într-o vizită oficială omologul său din Gambia, dl Omar Sey. Ca urmare a discuțiilor avute, a fost semnat un acord privind reluarea relațiilor diplomatice dintre cele două țări.

Ministrul de externe gambian a exprimat dorința țării sale de a dezvolta cooperarea cu Statul Israel, în special în agricultură.

Israelul plănuiește să trimită o delegație în Gambia pentru a evalua necesitățile acestuia în domeniul menționat.

■ VIZITE

Președintele Ungariei, dl Arpad Göncz, a făcut o vizită oficială în Israel, în ciuda criticilor exprimate din partea aripilor de dreapta a oponenților estolici, care l-au acuzat ca fiind „proevreu”.

Göncz este membru al Partidului Liber Democrat și a fost înclis sub comunisti. Este un distins intelectual, dramaturg, reputat, și a petrecut timpul în detenție traducând lucrări clasice.

■ REINTILNIRE

La aeroportul Ben-Gurion de lângă Tel Aviv, o mamă din Bosnia-Herțegovina și-a întâlnit fiica, aflată în Israel de peste o lună. Mai mult de 100 de evrei din Bosnia, incluzând și câțiva din orașul asediat Sarajevo, au sosit pe calea aerului în Israel. Cîrca 40 dintre aceștia sînt olim, iar restul au sosit să-și vadă copiii, care au ajuns în Israel de îndată ce au început ostilitățile, aflăm din „Jewish Western Bulletin”.

■ TALMUDUL BABILONIAN — O NOUA EDIȚIE

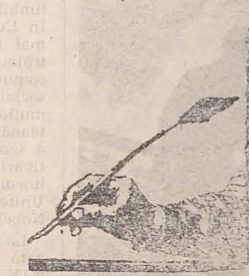
Din „Algemeiner Journal” aflăm de o nouă ediție a întregului Talmud Babilonian, pregătită cu ajutorul calculatorului, prin grija noilor editori ai „Judaica” (New Judaica Publishers).

Lucrarea va avea în final 60 de volume și 15.000 de pagini. Datorită folosirii unor tehnici

de tipărire moderne, noua ediție va fi clară și lizibilă.

Rabinii Aaron Mendelsohn, din Brooklyn și Israel Selcowitz, din Rochester, New York, cărora le revine conducerea acestui proiect grandios, au primit binecuvîntarea și aprobarea rabinului Menachem M. Schneerson, Lubavitcher Rebbe, pentru strădania or.

Ultima ediție completă a Talmudului, cu toate comentariile la zi, a fost tipărită la Vilna (Lituania), acum 130 de ani. Din 1942, numai în Statele Unite au fost publicate peste un milion de reproducări.

■ PREMIUL ISRAELULUI

Unsprezece personalități israeliene și o instituție au fost distinse cu Premiul israelului.

Printre cei premiați se numără: judecătorul Moshe Landau, fost președinte al Inaltei Curți de Justiție; popularul actor Yossi Vadi; Miriam Ben-Porat, fost membru al Inaltei Curți de Justiție și în prezent „controlorul statului”.

Cu același premiu a fost distinse „Hesder Yeshiva”, instituție care îmbină studiile rabinice cu instrucția militară.

Presa semnalează faptul că un premiu a fost acordat lui Zubin Mehta, dirijorul și directorul muzical al Orchestrei Filarmonice Israeliene din anul 1960. Această distincție deosebită acordată lui Mehta constituie o recunoaștere a contribuției sale la dezvoltarea vieții muzicale israeliene. El nu este abilitat pentru Premiul Israelului, întrucît acesta se acordă numai cetățenilor țării. Mehta, fără a fi cetățean israelian, slujește cu devotament arta israeliană.

■ UMANISM

Centrul Medical „Bnei Zion”, din Haifa, a solicitat prin radio, donatori de sânge de un tip special. 60 de persoane, inclusiv mulți membri ai Forțelor Israeliene de Apărare, au răspuns acestei solicitări. La numai 15 minute de la comunicarea făcută prin radio, spitalul a fost, pur și simplu, asaltat de voluntari israelieni donatori de sânge. Cu ajutorul primit, astfel, Amar Hujeriat, în vîrstă de 30 de ani, din orașul Shafaram, de lângă Haifa, a fost salvată, în urma unei intervenții urgente.

„Nu pot să cred că atît de mulți oameni au venit să mă ajute” — a declarat pacienta unui reporter al ziarului „Algemeiner Journal”.

■ „MICHEL MILBERGER. SCULPTURI”

În Editura Polyglottes, din Paris, a apărut recent acest volum de 56 de pagini, format mare, cu numeroase ilustrații reprezentînd sculpturile lui Milberger, rezultat al multor decenii de muncă asiduă, variată, înecercată, de înalt nivel.

Michel Milberger este un mare sculptor, insuficient cunoscut. El nu expune, nu alenează după glorie. Atelierul său este totuși frecventat de celebriități. Traversînd lumea, Milberger a sculptat cele mai celebre personaje: oameni de stat, poeți,

artiști, eroi ai războiului. Cu o mare diversitate de inspirație, Milberger a știut să pună de acord o privire și un gest pentru a reprezenta, cu o convingătoare plasticitate, oameni simpli, necăjiți.

■ DISTINCȚII

Di Ady Shamir, de la Institutul Weizmann din Tel Aviv, expert în computere, a primit din partea Vaticanului „Medalia de aur Pius al XI-lea”, drept recunoaștere pentru contribuțiile aduse în domeniul astronomiei. Este, totodată, un semn al destinderii relațiilor dintre Vatican și Israel.

Maicii Lignori, stăreță a unei mănăstiri belgiene, care a ascurm 17 fete evreice, din 1942 pînă în 1944, i s-a decernat post-mortem, din partea O.R.T. a Femeilor Americane și a Muzeului Holocaustului „Yad Vashem”, din Israel, medalia de „Drept al popoarelor”.

Călugărițele Gabrielle și Bonaventura au reprezentat-o pe Maica Lignori, care a încetat din viață în 1983.

Rachel Rosenfield Brodner, una dintre fetele evreice ascurse de Lignori, a luat, de asemenea, cuvîntul, în cadrul ceremoniei de premiere.

■ ISTORIE

În Israel a apărut volumul „300 de ani de istorie. Atlas al civilizației evreiești” — editor Martin Gilbert —, într-un format mare, bogat ilustrat, în care ne sînt prezentate date esențiale din istoria îndepărtată a Țării Sfinte, ajungînd pînă în zilele noastre. Este interesant faptul că identitatea evreiască este surprinsă în imagini reprezentative ce relevă importanța culturii iudaice printre celelalte culturi, supraviețuirea și imolarea ei în mersul istoriei. Mape, picturi, fotomontaje însoțite de explicații vin în ajutorul celor ce-l consultă.

■ PENTRU ISRAEL

Comunitatea evreiască din Berlin a dăruit Statului Israel clădirea folosită în trecut de Ambasada Cubei în fostă R.D.G., pentru a fi folosită ca reședință a Ambasadei Israelului în Germania.

Clădirea, situată în centrul Berlinului unificat, a fost înaltă astfel comunității evreiești, ca fiind, înaintea celui de-al doilea război mondial, proprietatea acesteia. Pînă la confiscarea edificiului de către regimul hitlerist, aici a funcționat o școală de surdo-muți.

■ PREMIU

Mezzosoprană Hadar Halevi — în vîrstă de numai 25 de ani — a obținut premiul I la un concurs internațional ce a avut loc la Toulouse, în Franța, unde a învins în competiția cu alte 69 de artiste lirice. Ea a studiat, timp de doi ani, la New York și a interpretat de multe ori, la Noua Operă Israeliană, arii din creațiile mozartiene.

■ CAZUL POLLARD

Adunarea rabinică — compusă din 1400 de rabi — a ce-

rut președintelui George Bush să comute sentința de condamnare pe viață a lui Jonathan Pollard, pe motive umanitare și de compasiune. La conferința anuală a organizației, s-a adoptat, în acest scop, o rezoluție, în care s-a subliniat că perioada de detenție de pînă acum (peste cinci ani de regim dur, izolare completă) ar putea fi o pedeapsă compensatoare, deoarece numeroși alți infractori, avînd culpe asemănătoare, au fost condamnați în medie la circa doi ani în închisoare.

■ RUINE ROMANE DESCOPERITE PE ÎNĂLȚIMILE GOLAN

Ruine ale orașului roman Cuesarea Philippi au fost descoperite pe înălțimile Golan. Potrivit arheologilor israelieni, resturile datează din secolul I e.a. În apropiere de Banias, au fost descoperite o stradă completă, o piață publică și numeroase coloane. Fiul regelui Herod construisese orașul, care, timp de un veac, a fost capitala regiunii nordice a vechiului Israel. Pe ruinele romane au mai fost găsite resturi ale unei biserici bizantine și înfățișări ridicate de cruciași și de mameluți.

■ TREN MEMORIAL PARIS-AUSCHWITZ

Un tren memorial a părăsit Parisul îndreptîndu-se spre Auschwitz, cu 750 de persoane dornice să facă un pelerinaj retrospectiv.

El fac parte, majoritatea, din generația postbelică, printre aceștia numărîndu-se chiar și adolescenți, convinși că Holocaustul nu va fi uitat de viitorii arhitecți ai Europei.

Călătoria a fost organizată de cunoscutul „vinător” tranșee de naști Serge Klarsfeld, fiind una dintre manifestările dedicate comemorării a 50 de ani de la prima deportare a evreilor din Franța. După 25 de ore, trenul a ajuns la Oswiecim (Auschwitz), localitate din sud-estul Poloniei în imediata vecinătate a locului unde s-a aflat lagărul morții cu același nume.

O placă comemorativă a fost fixată pe locul unde evreii erau coborîți din vagoane și selectați de renumitul dr. Joseph Mengele care decidea cine să fie trimis direct în camerele de gaze și cine urma să fie folosit ca sclav.

Primul transport de evrei din Paris, deportați spre Auschwitz, s-a făcut la 5 aprilie 1942. De atunci pînă în 1944, trenurile au plecat regulat, ca aceiași destinație. Cîrca 80.000 de evrei au fost deportați din Franța, printre care 11.000 de copii, unii sub șase ani. Evreii nu fost predați Gestapoului de către jandarmi francezi, care i-au păzit în timp ce aceștia așteptau să fie urcați în vagoanele pentru vite.

La întoarcere, trenul memorial s-a oprit la Strasbourg, în estul Franței, unde se află sediul Parlamentului european.

■ „KU KLUX KLAN” ÎN GERMANIA

Organizația rasistă americană „Ku Klux Klan” a deschis filiale în cel puțin trei orașe din Germania: Berlin, Essen și Herford, a declarat ministrul de interne german Rudolf Seiters.

Activiștii „Klan”-ului — se subliniază în „Jewish Western Bulletin” — urmăresc organizarea unor atacuri violente împotriva străinilor care trăiesc în Germania.

„Scopul lor — a declarat un funcționar oficial — este să stabilească o linie permanentă de comunicare și cooperare între partizanii lor din America și cei din Germania. Ei socotesc că această țară este un loc bun pentru a începe crearea unei baze europene, care ar putea, mai tîrziu, să se extindă alt în Vest, est și în Est.”

Autoritățile germane studiază materialele confiscate și urmăresc să declanșeze acțiuni comune cu autoritățile competente americane pentru a face imposibilă pătrunderea „Klan”-ului în Germania.

■ PADURE CU 10.000 DE COPACI

Numele lui Simon Wiesenthal, directorul Centului evreiesc de documentare de la Viena, a fost atribuit unei păduri cu 10.000 de copaci, inaugurată de curînd, în apropierea orașului israelian A-rad, din Neghev. La sărbătorire au participat reprezentanți ai Fondului Național Evreiesc și ai Muzeului comemorativ „Yad Vashem”, precum și înscăinatul cu afaceri al Austriei în Israel, Kurt Hengl, care a apreciat meritele deosebite ale lui Wiesenthal în dezvăluirea trecutului mîscării naziste din Austria. Plantarea și întreținerea noilor păduri au fost și sînt realizate din fonduri donate de Austria, Marea Britanie, Australia și S.U.A.

■ EDITURA EVREIASCĂ...

„Înființată, în urmă cu 90 de ani (1902), de Martin Buber și de alți sioniști de frunte, din Berlin și care a editat, printre alte lucrări importante, Lexiconul evreiesc, în cinci volume, a devenit o filială a editurii SUHRKAMP. Noul ei director

economic este dr. Siegfried Unseld, care, din 1952, are strîns legături cu SUHRKAMP. Interzisă de naști în 1938, editura și-a reluat activitatea în 1958, iar în 1978 s-a comasat cu editura ATHENAUM.

■ LIMBA IDIS

Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Algemeiner Journal” dl Philip Goldsmith, din Toronto (Canada), multumeste pentru menținerea în viață a limbii idis — Mame Lusen — în paginile acestui cotidian. În același timp, autorul scrisorii face unele propuneri referitoare la conținutul rubricilor în limba idis, la varietatea subiectelor abordate.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEW

CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN

So That The Light Should Not Be Extinguished

Hanukkah means renewal. The idea of the ever-victorious new asserts itself in the glitter of the lights of the Menorah. The oldest of beliefs proclaims new hope, topical ideals to all generations. At the very time when people like Antiochus thought the lamp had gone out, its light renewed itself, becoming even more brilliant, dispelling darkness and showing the luminous road to those looking for progress.

The same Torah, the same Law, the same wonderful pages recalling the loftiest longing for a just order and "peaceful coexistence" express the burning problems of the contemporaries of Yehuda Maccabi and seem to be cut out for the ethical dimensions of the fighters for peace for a better life at the close of the 20th century.

Year after year, for more than two thousand years, when placing the Menorah at a window or a door of our home and lighting the lamp, thus announcing the victory of light over darkness, we had nothing to omit from and nothing to add to what this gesture meant at the time it was first performed by the sons of Matityahu the Hasmonian in the year 165 B.C.E. when they reinaugurated the sullied altar and liberated Jerusalem and the whole land from the invaders.

Indeed, can the idea that small peoples, too, have the right to live and that this world is not made for the powerful alone, ever grow obsolete? The victory of David over Goliath, of the Maccabees, the few, the **בְּיָד פְּעוּטִים** over the hosts without number of the Seleucians, and so many other similar final results of clashes between "positions of force" and international morality have confirmed this belief, which provides the foundations of a human society which refuses to be a jungle.

Is it possible that the teeth of time should gnaw away the idea that resistance to those who want to exterminate you, to reduce you to a state of slavery, to destroy your endeavours and your homes is a legitimate right of the peoples? To us this struggle is ever topical, as topical as it was at the time when the heroes of Modlin were its standard bearers and as it is now, when it reflects the anxieties of our time, when it mirrors events taking place under our own eyes.

Is it possible for the dust of time to bury the belief that in this world there has to be a process of selection which is a selection of ideas, of philosophies and views on life, and not one based on brute force?

The clash between Hellenism and Judaism was destructive when it occurred on the battlefield, but it became beneficial and bore wonderful fruit when it took place in the aula of the academy. This truth has been confirmed in all subsequent historical periods. Whenever a religious belief, a social system or a philosophical idea sought to dominate others by force and to gag somebody, whenever it tried to impose heavenly or earthly "happiness" by the fire and the sword, such action only led to misfortune and regress. The confrontation of diverse ways of thinking, however, has made a great contribution to the flourishing of the human genius, speeding the journey of mankind to the ever-desired shore of true happiness.

Hanukkah, new, renewed, and ever topical, has remained the idea that be-

fore a tyrant can conquer, it is absolutely necessary for him to extinguish the light, to disseminate darkness and to implant ignorance in men's hearts and minds. The fury of Antiochus was directed against the "small pots of holy oil" not by chance. There, on *Har Habayit*, on the holy hill, **הַר הַבַּיִת** was burning, an eternal flame. It was speaking to slaves, telling them that life without liberty was not worth living. It drew the eyes on high, gave wing to thought, and lent courage to the outraged. There, a Menorah was burning, the symbol of a culture belonging to all men, whoever they might be, and not the symbol of a culture that is the monopoly of an oligarchic aristocracy. Such a light must be extinguished if you want to maintain a social system based on slavery. What the Jews were doing there, in the *Bein Hamikdash* of Jerusalem, was to release a Promethean chain reaction. Hence the danger. Hence the necessity of destroying them. The lamp had to be extinguished.

What else, if not this, did all the madmen throughout history attempt to do who thought they could be masters of the world? Did they not organize auto da-fés, did they not seek to strangle ideas, did they not try to put thought into chains, did they not burn down libraries and extinguish the lights of culture?

"History repeats itself." We see this most clearly when we remember what happened **בְּיָמֵינוּ** in those days which we recall at Hanukkah. No Antiochus ever succeeded in the end. There always remained **מִתְּחִילת** "remnants of oil" which did not let the Menorah be extinguished. The miracle of "renewal" always repeated itself. The spark smouldering below the ashes burst out into an incandescent flame. Look around you, and you will see that under our very eyes the flames of truth are bursting forth, that the luminous beacon of peace is rising, that an "endless column" of light is burning, lit by the fighters for liberty, life and independence, by Jews and non-Jews, all over the world.

הַנֶּחֱמָה Hanukkah, also means "That is how they rested." When those standing guard over the light, those who had to see to it that the light did not go out, were forced to defend themselves, to take up the sword in order to protect their land, family and labour, they did not do so for the sake of war. As soon as they had freed their country and regained the House of the Lord, they transformed the sword into the lamp. The symbol of the only Jewish festival recalling a military victory is a lamp with eight arms. Those who did not understand Judaism laughed, and they said: "The Jews have drawn a victory on the battlefield in a small pot of oil." Such, actually, is the truth. And far from being a source of irony, to us it is one of pride.

"That is how we rested" after persecutions, humiliations, dangers and destructions. That is how we returned to our mission of being priests of humanism, shepherds of the world of the spirit. That is how we threw away the sword and again took up the Menorah. And whenever a threat appeared endangering that eternal light, we always were in the first ranks of those who fought and died so that the light should not be extinguished.

For Our Freedom And Dignity THE AUDIENCE OF HIS EMINENCE AT THE PRESIDENT ION ILIESCU

Romanian President Ion Iliescu met on Dec. 17 with Romania's Chief Rabbi Dr Moses Rosen who once again notified him of the mounting anti-Semitic campaign that has been churning out slanders, threats and insults against the Jewish community in the country.

Dr. Rosen handed the President a draft bill that would clearly and unambiguously stipulate legal punishment for any xenophobic propaganda stirring up inter-racial, interethnic or interdenominational hatred.

Rabbi Rosen has been prompted to take the initiative of such a law since a complaint filed in May 1991 by the Federation of Jewish Communities in Romania was rejected by the Attorney General more than a year later, in June 1992, on account of there "purportedly being no legal provision to punish such crimes or offences. The Attorney General's reply surprisingly overlooked the existence of an Art. 317 in the Romanian Penal Code that provided for prison terms of between 3 months and 2 years for those who stir up hatred between the various races, nationalities and denominations.

In the aftermath of that response, representatives of several political parties (the Christian Democratic National Peasant Party, the Republican Party, the Traditionalist Social Democratic Party, the Ecological Party, the Social Democratic Party, the New Liberal Party,

the Party of the Civic Alliance, and the Ethnic Hungarians Democratic Union) gathered last month on the Chief Rabbi's invitation, and decided to initiate a bill that would clear up all ambiguities in the Code.

The draft bill now submitted by Dr. Rosen, has been prepared by judicial experts of Romania's different ethnic communities and is based upon the Romanian Constitution, as well as the international human rights agreements that Romania has endorsed. The bill has been drawn up along the lines of current French legislation under which anti-Semitism, xenophobia and racial hatred are being punished.

Whereas it is up to the Parliament to decide upon the bill, the Chief Rabbi pleaded with the President to support it as a move intended to protect all of the country's citizens from strife and insults, and a way to restore Romania's true image as a nation hospitable to all ethnic minorities and denominations living on its territory.

President Iliescu firmly condemned the anti-Semitic and neo-Fascist outbursts and pledged to examine the draft bill and do his best that a peaceful life be assured to all citizens regardless of their nationality or denomination. The nearly two-hour long meeting was held in a cordial climate.

MEETINGS OF HIS EMINENCE

WITH ADRIAN NASTASE, PRESIDENT OF
THE CHAMBER OF DEPUTEES

His Eminence Dr Moses Rosen, Chief Rabbi of the Mosaic Religion, President of the Federation of the Jewish Communities in Romania, met Mr. Adrian Nastase, President of the Chamber of Deputies on Tuesday, December 8.

The Chief Rabbi briefed him about his mediations during his recent visit to the United States (November 1992), on behalf of Romania receiving the most favoured nation clause.

They also discussed the problem of

imoral and wild antisemitism that continues to defy the common sense and the elementary ethics, thus causing enormous loss to the good name of the country.

President A. Nastase declared himself in agreement with a draft law that is to condemn, directly and clearly, any racial, interconfessional, inter-ethnic, anti-semitic and xenophobic hatred.

The meeting took place in a cordial atmosphere.

WITH THE DEFENCE MINISTER, GEN. NICULAE SPIROIU

At a meeting with the Chief Rabbi on December 7, Defence Minister Gen. Nicolae Spiroiu assured Dr Rosen that the Romanian military disfavoured antisemi-

tism and were protecting all Romanian citizens regardless of their religion or nationality.

WITH THE AMBASSADOR OF GERMANY

His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen received the visit of His Excellency Anton Rossbach, Ambassador of Germany, on December 9. He was accompanied by Mr. Brambach Klaus Wer-

ner, Cultural Attaché. They discussed problems related to the Jewish population in Romania.

The visit took place in a cordial atmosphere.

WITH THE AMBASSADOR OF THE STATE OF ISRAEL

His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen was visited by His Excellency Avshalom Meggidon, Ambassador of the State of Israel, on Thursday December 10. They had a friendly discussion.

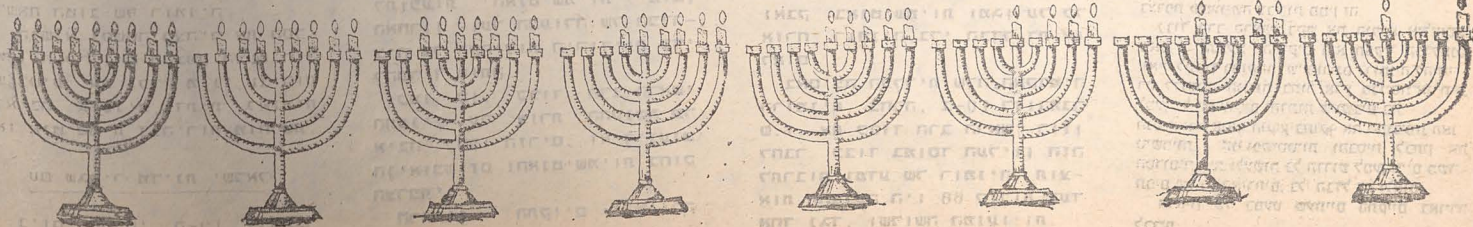
WITH THE FRENCH AMBASSADOR

His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen called on His Excellency Renaud Vignal, the Ambassador of France to Romania, on Friday, December 11.

The Chief Rabbi answered different questions raised by the ambassador about the anti-semitic phenomena recently re-

gistered and the action undertaken by the Federation of the Jewish Communities to fight it back. At the same time, His Eminence tried to find out the way in which the French law punishes xenophobia, neo-Fascism, and antisemitism.

The meeting took place in a warm and cordial atmosphere.

ספרי החשמונאים

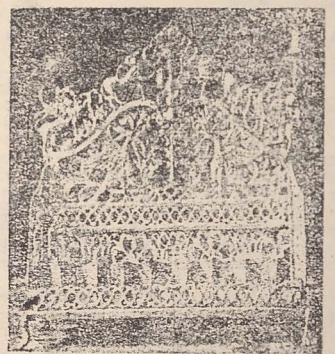
עליהם: 'יתר מעשי' ו'תורה ומצוות' אולם פכתאים כי עמנו ספרי... (חשמונאים א' פ' כ"ב)

ספר החשמונאים א' פותח בספירה פלגית על המאורעות המדיניים, החל מחלוקת מלכותו של אלכסנדר מוקדוני שגרמה להגעת הממלכות של החשמונאים. מתאר הוא בהמשך ובענינו רב את עלילותיו ואת גורלו של יוחנן המכבי, את הנהגותיו וסמכויות המדיניות של ששנו את יהודה, ואת גורלו ופחיתותו של ששנו המדינאי, ראש הכהנים ונשיא כל קהל ישראל. הספר סיים במותו של ששנו ומלך מיד את יוחנן המכבי בן, אשר הקים לכהן תחת אביו עד יום מותו. הרי, זו תקופה של ארבעים שנה: 175-135 לפני הספירה.

ספר הספר נאמן לכתוב החשמונאים, הוא כולל את עלילות האחים החשמונאים, מציין ומרמז את הובת העם לאלה אשר נלחמו בעמנו ואשר השיבו לן את יהודה. אך חובתה הגדולה של הספר לחשמונאים אינה סתמית אלא דעתי, דעה אינה מביאה אותו ליד הספר, אולם הוא את האמת ואת הרוח, מציין דה את העובדות ההיסטוריות, כגון גל וחסות למניין הפלסטים לבית כולקוס, כדור, פיסתם על המאורעות, כחפץ או לא כחפץ, ידעו להעריך את הדברים כמו שהם, ואילו ספר נסים ונפלאות, סגנון הספר נהג ונעים כסגנון התנ"ך, כסגנון ספר מלכים. נאמן הספר לא, ליהודים ופריטים את כסותו החשמונאים, את אימונם באלהים, כי לא יעזבו וכו' וכן תשובת עמו ביום. גבורי הספר קוראים לה, מתפללים אליו, שיהיו לו שירי תהילה, נאמים לפני העם ומחזקים את לבם בלשם אלהים. מתחילה הוא הקורא: 'מי לה' אלי'. לפני מותו הוא מעביר לפני בניו את המכבים באישיו האומות, לחיות להם לטל ולדוגמה. כמו מן מירא ב'שבת אבות העולם', פן בוחר גם ספר החשמונאים א', באתם האישים ההיסטוריים והמדינאים למסורתו מתחילה ככלים את אברהם, את יצחק, את יוסף, את יהושע, את שלמה, את אליהו וכו', את אלה אשר ידעו לעמוד במבחן. את אלה אשר נלחמו בעד עמם ואת אלה שסמכו את נפשם על קדושת השם.

הספר נכתב עברית במקורו, כך מידע עליו סגנונו היווני, וכך סטיוס אבות הכהנים היה צריך, אורינוס והיורינוס שקראו אותו בפי קורו. אורינוס מביא גם שמו של הספר בפי חוב יוונים: סרבת ספאגל. פורשו של ששנו זה את החבר עד היום, כי ששנו פשט תבש הפתח ומציעים לקראת ספר בית שר בני א' כלומר ספר בית החשמונאים. בנוסף היוני של החשמונאים, ניתן לשמור התאור 'סרמ' כלומר 'שר עב א'.

הסמוריה — שם זה, שקיבל גוון מרעו בסיני, מירושלמי קדם ביונית ובאסימית: סיפור, משה, אנדרה. ההיסטוריה, כלומר חקר דברי הימים התפתחה מן האנדרה הסיפורי על מאורעות וגיבורים. בספרות שלנו ועוד בספר רי התנ"ך, השם המתאים לסגן ספרותי זה הוא: ספרי הימים — 'ספר דברי הימים למלכי ישראל'. עם יהודה, ספר דברי הימים למלכי ישראל, עם תקומת הממלכה והחל סתפתה מההקר הימים טורי או, למי הצמיח את: סדרש דברי הימים. ספר 'דברי הימים' אשר נכנס לתנ"ך עד לספרות זו באיתה תקופה, והשם 'סדרש' בא 'דברי הימים' כמנהג למחקר ההיסטוריו: 'יתר דברי אבות ודבריו כתובים בסדרש הנביא עיר', ו'סדר בית האלהים הנם כתובים על מדרש ספר מלכים' (דברי הימים ב', יג, כ"ב, כ"ד - כ"ז).

ספר-החשמונאים, ספר (ספר-המאה ה'ח' רוסית)

דברי ימי העם וגיבוריו היו הכיבוש על 'הספרים'. רבים עסקו בהם, כתבו אותם, 'דרשו' אותם. כמה ספרים נזכרים ב'דברי הימים' וכולם אבדו מאתנו. אך הספרים הנחשבים טורים המעשים שהגיעו אלינו מתקופת הבית השני, מעידים על התפתחותו של סגן ספרותי, על שגרה ידועה, על ספרות. אחד הספרים ההיסטוריים החשובים ביותר, כקנה צד הספרים הקוראים 'ננונים' ואשר ידעו נהג רק במסגרת היוני הוא ספר 'השמו' נא א'.

קורות המפנים ופועלת האחים יהודה, יונתן, ושמועון, נרשמו כנראה בספר, מיד לאחר המאורעות המפריים. מהר חשבו נאים א' ידעו פרטים מדויקים על כך פקורות המפנים, שהיו נשפחים פלי ספק מעבר שני דורות, ללא נשפוח בכתב, ללא השתמש הוא בספרות כתובים לפניו. מה הם המפרות הללו לא ידענו, אך המהר עצמו כאלו מרמז

חנניה

באתר-הכולל דר דוד משה רוזן

לחם. מן הנחלת העומתה שמתחת לאפר הריחו מבעיר את בערת ההתקוממות וכל לית של המוני העם. אלעזר חוק, הנה ושבעת בניה ועוד כאלה וכאלה יכתבו את ראשון, הפרקים בספרי המסעות והקרבנות של עמנו. בדפוס הניג'ר הם, לא יתנו שצעה השכחה וכמה התורה כפי שומם אנטיקום. הם יורו ויטפלו בדברים את הרעיונות הנשכחים של תורתנו הקדושה, בחייהם ובמותם הם הוכיחו כי אין כל הרב הזה ואין כל אש מקלע ער כן השמר את אידולא הצר.

לעשה גם 'לששנים'. כשושנה בין החותים — זו היתה מנהג הללם של האחים את מלחמת החרות, על דרכם ונגדם עמדו עמנו האבכה והגדרה. הכושם הנפלא של נבחרים נהג הלך נרוח, אלה אשר בראשיתם היו סגן מים וחלשים הלכו הלך ורב, הלך והזקן. ספר השמן הממן תועז האבוקה שתשלח את אורה על פני כל הארץ. האויב יגרוש ויחיה יגלו (בשנת ר"ג לפני החורבן) — לטל לפני המי פירה) שוב יעלה זאמן מן הסגורה אשר בבית המסדר.

אור היה דולק בימי קדם בבית המסדר. ועד ימינו אלה, מה רבו קום ועצמו המעלות שהתחוללו ואשר לכבותו ופניו או מה רב מספר הערערים שניפו לקעור את שיאית בני האדם לקראת הצרק והחרות! כמה אויבים לא הבריון מלחמת הנפלה ל, שכן הקדש' והתאמצו לנוול מאת המוני העם את מיטב רכושם: את האסמנה?

בני בונה' של תקופתו — שוהרי ערבי חרוז הנעלים של האדם — ידעו לעצא את כל יורשיו של אנטיקום. לא על פני כדור הארץ, בלכר, אלא גם במרמזו הרמיק וחרור בימינו אור נהייתו של הנכבד בצלם והוא 'מכשר ואומר את נעצונו על כוחות האופל'. שוב לא יוכל להרש את תור 'פריצת' הן מות המנהלים, את תקופת ההרבת ישיבו בני אדם, את ימי מלחמות הכילון כי בליבות מליוני האנשים בירת השלכת הקדושה של רצון השלום.

הוכתב, חובת בולגו שלא יהיה להאמין בתורה ובאוצרותיו המוסריים הכלתי נכובים הוא להפוך בה להפוך בה וללמוד סגנה. ההב נאבא מתוך עשור את האסמנה באכזב שבשמים אשר לא העלים את עינו מ'קנקן השמים', ההב נצער קרית ברור המאבק המשותף לאנושות כולה לקראת חיים טובים יותר, לקראת שלום והרמוניה בין כל העדות והלאומים בעולם.

יוונים נקצו עלי, אויבי השמים ופרעו חוסתו מרגל וסימא כל השנים ומנותר. קננים נעשה גם 'לששנים', בני בונה' ימי שמונה כעני שיר ורגנים'. אור היה דולק בימיקדם בבית המסדר. עם הנה החמה וכו' חששות היו הכותבים המסא נם על כך יוצקים שכן כמניה ואור הגר היה שב ומאיר.

יועז ידע אנטיקום הרשע כי כל עוד ידלק האור בבית המסדר לא יקום הלומן האומלי לשעבר את העמים שסביבו. עולם של קורן במרמזי האוליספוס שבו ששנו אלים אדירים של כוחם היה באימה שהיו פפלים סביבם. האור היה 'שמו' להם — השם והשיוי הלב — בלכר ואילו כלל בני האדם חלשים הית חושדו פדומים. אום לנוכח ניצוץ אחד על פני לכת שביב אור והם לבני האדם, נעשו שוב קשה ובר היה נהרגו. אכן, כרי לרכא את העמים, מן הוצר היה שום יתו' שרונים נכבכי הכורה ואילו אוצרות הרוח — עליהם להטיאד לעולם מנופולין לכלל האנושות החומרים.

אנטיקום סכרו עליכן מליון סורה. לא זו בלבד, שהומת מרגל' עיירות להיות נהבות אלא גם, מימא כל 'לששנים', ואת היתה הכונה הסופית של המלטה. ססתו של הכושם היווני המלחמה בקורן, זו היתה סגרת המכצע הצבאי של המלטה. להשכיח תורת' — לערש סמחה וטלכם של היהודים את דתורו המסיפה את עקרון השיוני בין כל בנייארם את ביסוף העכרות, את המסקת כל ופסלמות, — זו היתה פקורת הערין.

הוא מצא בעלי-ביתו בתור ויהודים. הכי הים הגדולים כיאסון ומלנאום המשתחווים לעל הזה יושעים לשש. הד, האיו, נעלי הספינות והסחרים העשירים אשר מפרבים את סוכת הארץ החיונית אר לכובת ונעניותיהם — בונדים בעסם והמחיים סוס מריאני מדי בתוך המחתה. אחר-האחר, פני 'השם המהר' הולכים ומסמאין, אחר-אחר, דווקא אלה שהעדרם היתה לכלכל את עולות הקורש של האסמנה והתורה עורקים מסמנת האור אל מנהג החושך. 'מותר קנקנים' — אולם הנהגה הם, קנקן ששן אחר עסר במהרה ונלם ספוט, את האויב אישם כאתר הפמים. 'מפורעין, כוח ססכן, מתחיתו שמו, ובניו יחזירו את עשרת הכונה האצילה ליושנה. לא הם עובי דים יד בעד עמ איכרי ארץ יהודה ואת אשר וליהם, גם, שאינם, מסמחתיים ומשאוותיהם.

עם נשיא רומניה, יון אליאסקו

כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שלי"א נתקבל ביום ה' 1992.12.17 לדאין על ידי מר יון אליאסקו, ועורר את תשומת לבו לגיורל האנטישמי ות סמפיה לעיליות, יוונים ודורפים. נגד האוכלר סיה היהודית. כבוד הרב הראשי מסר לעניני טרום-תננית לחוק סכילול תהנשח המעמולה סמפיה לזיבה נגד גזעים, אונותיו נא דנות יחמת חוק כזה שהעונה ע' כבוד הרב הראשי, באה אחרי שהחלומת של המרציה שלנו אל פרקליטות המדינה במאי 1991 נחתה ביוני 1992, בתורוץ שאין חוק שיעניש מפשים או הסאם כאלה.

זה נאמר, למרות העובדה שישנו סקף 317 של ספר החוקים הפלילי שמעניש בכלל ל' צ' אונות 2 עד 5 שנים את האנטישמיים שמעניש אבה בין אונות ות דנות או מיעוטים. כבצר והתלהמת כבוד הרב הראשי, נציגו כמ מלכות פולטיות דמקרטיות החליטו יוזמה תננית חוק מחלט נגד מפשים כאלו. המרצית תננית שהעונה ע' כבוד הרב הראשי נעצה ע' קבצת מסמכים של אתניות שנות, לפי חוקת רומניה והסמכים הבין לאומיים לזכויות האדם, להם גם רומניה התחברה. את התננית ערנו גם ברות החוקים הנעשתיים בצורת סמפיה עריות סמין זה. כבוד הרב הראשי בקט את הנשיא אליאסקו שהם כי הנעצת החוקים היא תקדי פרלמנט, ויאל לתמוך בחוק זה שיעורגם לרומניה להחלי הה לדמויה הנכונה מתוך ארץ מניסית-אחרים למען כל המיעוטים והדתות והשונים בה הנש א' אליאסקו חוקק בתוקף את התמועות האנטישמיים. הניאפטיסטי והטכני לחוק את הטרום תננית ולעשות כל הדורש למען תחום מסר תפים של כל האזרחים, בלי הבלות לת ולואם. הראיון של כמעט שעתים התקיים באורה לבית

ראיונות של כבוד הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שלי"א

הודעה

במספר האחרון של העתון האנטישמי 'אידיבה' (105-106) בדצמבר 1992, דורשים הגלית הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שלי"א מרומניה. מחבר המאמר מבאי לדוגמה הגלית 'הרה"ב מלבי"ם זצ"ל מרומניה ב-1864. המלבי"ם היה אחד המערכים הא-דריים של התנ"ך ופירושו נל-מדים ע"י היהודים מכל העולם. מרן הרב הראשי דר. דוד משה רוזן ו'נאשם'גם הוא, כמו הרה"ב מאיר לייבוש מלבי"ם זצ"ל, שמת-וגד להתבוללות ולהכללת היהודים בתוך האומה הרומנית. בראיון של כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן עם שר ההג-נה הלאומית, גנרל ספיריו, זה הצהיר בבניו שהצבא הרומני נאבק באנטישמיים ומאן על כל אזרחי רומניה, בלי הבדל דת או לאום. באסיפה הכללית שלה, האקדמיה הרומנית בחרה, ב-10 לנובמבר ש.ז. את כבוד הרב הראשי רוזן לחבר כבוד במוסד העליון הזה לתרבות ומדע של רומניה. תוצ-אות ההצבעה היו 88 קולות בעד אחד נגד, ושלושה מנועויות.

עם שגריר צרפת ברומניה

ביום שישי ה-11 בדצמבר ש.ז. כבוד הרב הראשי, נשיא הכדר-ציה של הקהילות היהודיות ערד ביקור אצל כבוד השגריר של צרפת ברומניה, מר ראנו יניאל. כבוד הרב הראשי ענה לשאלות שונות של כבוד השגריר בקשר לתנועות האנטישמיות מזמן האחרון ועל המעודה של הכדר-ציה של הקהילות היהודיות כדי להכריז אותה.

כמו כן, כבוד הרב הראשי התעניין על צורת ההענשה של איבה לכפי הזרים, ואיד נעשו ה'אנטישמיים והאנטישמיים בחוק הצרפתי. הראיון התקיים באיירה לבית חנה.

עם יו"ר הבית התחתון הרומני

ביום שלישי ה-8 בדצמבר ש.ז. כבוד הרב הראשי רוזן שלי"א, חבר כבוד של האקדמיה הרומנית נשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה, ביקור אצל מר אדריאן נסמאסה, נשיא הבית התחתון של הפדרציה הרומני. כבוד הרב הראשי עשה סקירה ונתן פרטים על כוונותיו במשך ביקורו בארה"ב בנובמבר ש.ז. למען הענקת הקלאוזה לאומה המונדת ברומניה. באותו זמן, כבוד הרב שוחח עם נשיא הבית התחתון על בעית האנטישמיות הפרועה והכראתה שממשיכה בכמה עתונים ושסותרת לגמרי לשכל הישר ולמוסר האל-מוטרי. ושמציקה בדרגה עוקף, לשמור הטוב של רומניה. הנשיא נסמאסה הצהיר את הסכ-מתו העקרונות להגשחת הצעת חוק שירשע את כל מיני עבירות לאיבה דגנית, דתית, לאומית או אנטישמית בבהירות מוחלטת. עם שגריר מדינת ישראל ביום חמישי ה-11 בדצמבר ש.ז. כבוד הרב הראשי דר.